UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

Proměny poezie a pohledu na ni v letech 1955 až 1959

Bakalářská práce

Autor práce: Kristýna Márová

Studijní program: Mediální studia

Vedoucí práce: PhDr. Petr Bednařík, Ph.D.

Rok obhajoby: 2018

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 1. 7. 2018 Kristýna Márová

Bibliografický záznam

MÁROVÁ, Kristýna. *Proměny poezie a pohledu na ni v letech 1955 - 1959.* Praha, 2018. 80 s. Bakalářská práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra Mediálních studií. Vedoucí diplomové práce PhDr. Petr Bednařík, Ph.D.

Rozsah práce: 107 131 znaků

Anotace

Bakalářská práce *Proměny poezie a pohledu na ni v letech 1955-1959*se zabývá zkoumáním tří kulturních periodik – týdeníku *Literární noviny* a měsíčníků *Květen* a *Host do domu,* a následně na základě jejich působení a článků dokládá události doby, respektive nastiňuje její atmosféru a ukazuje na otázky kulturní i politické a problémy s nimi spojené.
V druhé polovině 50. let docházelo k postupnému uvolňování režimu, které se projevilo možností autorů kritizovat některé stranické osobnosti či stranické umění a na stránkách novin tak vznikaly názorové diskuze zabývající se těmito problémy. Jednalo se především o problémy socialistického realismu, kolem kterého vznikaly spory prakticky po celoudobu jeho působení. Ve své práci se detailněji zabývám kritikou poezie Pavla Kohouta, spory o umělecký odkaz Františka Halase, otázkami socialistického realismu samotného a jeho vztahu k uměním předešlým, II. sjezdem Svazu československých spisovatelů a jeho důsledky, působením časopisu Květen a „skoncováním s duchem II. sjezdu“, který tyto tendence opět na nějakou dobu pozastavil. Práce je doplněna historickým kontextem od konce II. světové války.

Annotation

The Bachelor thesis *Transformation of the poetry and the view of it in the period of 1955-1959* inquires three cultural periodicals – the weekly *Literárnínoviny* and monthly *Květen* and *Host do domu*. On the base of the coverage of articles they published, the thesis makes account of events that happened in the stated period and outlines the atmosphere of the era. It points out the questions, whether cultural or political, and problems associated with them.

In the second half of 1950’s there started a continuous trend of liberalization, which led to the possibility to criticize some of the Party’s prominent figures or art the Party promoted, and discussions were held about these issues in press. Mainly, the subjects were weaknesses of the socialist realism, and arguments on this theme started up practically during its whole functioning. This thesis inquires more in details about critique to PavelKohout’s poetry; disputations about the artistic heritage of František Halas; the questions of socialist realism by itself and the attitude it had to older art movements;

Second congress of Union of the Czechoslovak Writers and the results of it; influence of the periodical Květen; and ‘the end of the Second congress‘ spirit‘, which made end to these tendencies. The historical context of the era after WW II is included in the thesis.

Klíčová slova

50. léta, poezie, poezie všedního dne, kultura, česká literatura, socialismus, socialistický realismus

Keywords

50th years, poetry, poetryofeverydaylife, culture, czechliterature, socialism, socialisticrealism

Title

Thetranformationsofpoetry and viewofitbetweenyears 1955 and 1959

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala svému vedoucímu práce, PhDr. Petru Bednaříkovi, Ph.D., za jeho ochotu a cenné rady, které mi poskytl při psaní bakalářské práce. Mé díky patří i milým lidem, kteří mi v rámci vypracování byli nápomocni – od knihovnic a archivářek po rodinu a mého syna, který byl natolik shovívavý a nechal mě práci napsat.

Obsah

Úvod ... 3
1 Poválečná historie a kulturní změny v ČSR ... 5
1.1. Třetí republika ... 5
1.2. Získání moci ... 6
1.3. Budovatelská léta ... 7
2Dopady na kulturu a poezii ... 9
2.1. Cenzura ... 10
2.2. Směřování k socialistickému realismu ... 10
2.3. Smrt vůdce jako krize režimu ... 12
3 Kulturní souvislosti let 1955 – 1959 ... 14
3.1. Periodika ... 15
3.1.1. Literární noviny ... 15
3.1.2. Host do domu ... 15
3.1.3. Květen ... 16
3.2.Spory o literaturu ... 17
3.3. XX. sjezd KSSS ... 19
3.4. II. sjezd Svazu československých spisovatelů ... 20
3.5. Expo 58 ... 24
3.6. Konec revizionismu ... 26
4 Události v zrcadle tisku ... 28
4.1. Kohoutí zápasy ... 28
4.2. O sporech dědických ... 31
4.3. Dílo Halasovo ... 33
4.4. Otázky kolem socialistického realismu ... 35
4.5. Květen ... 38
4.6. Pryč s revizionismem ... 41
6Zhodnocení a zamyšlení ... 43
Závěr ... 46
Summary ... 47
Použitá literatura ... 48
Seznam příloh ... **Error! Bookmark not defined.**

Úvod

Padesátá léta byla léty budovatelskými, léty rozvíjejícího se socialismu. Jednalo se o období, kdy literatura hrála nevýslovně důležitou roli, roli politickou. Literatura byla jakýsi intelektuální nástroj, který byl používán k šíření ideologie, k „převýchově v nového socialistického člověka“, jak je mnohokrát také veřejně řečeno. Literární umění v době socialismu bylo hojně využíváno, ale také hodně regulováno. Socialistický realismus, jakožto jediné, aktuální uznávané umění, mělo mnoho pravidel, podle kterých se spisovatelé a novináři museli řídit.Bylo to umění zobrazující ideologii, socialistický život.

V tom, jak se tenkrát diskutovalo o autorských dílech, o básních i prózách, jak kulturní periodika žila pro literaturu a jejího ducha, spatřujijisté kouzlo, které v dnešní době již postrádám.

Pro svou práci jsem si vybrala tři kulturní periodika, v nichž jsem zkoumala období 2. poloviny 50. let. Když bychom takový časopis porovnali s některým z časopisů dnešních, rozdíly bychom našli zřejmě po všech stránkách – nejen vizuálních, ale hlavně v obsahové rovině. Osobně bych na základě svého výzkumu řekla, že jsme spoustu kulturních témat v dnešní době vyměnili za témata jednoduchá, rychlá a povrchní.

A to mi přijde jako velká škoda.

Když se ale vrátím ke své práci, musím podotknout, že jsem si při psaní prvních stránek myslela, že nebude tak složité vybraná periodika dohledat, všechny je pročíst, vybrat si ty nejdůležitější články a z nich dojít k nějakému závěru. Zatímco Literární noviny nebylo těžké prozkoumat, jelikož celý jejich archiv se nachází ve webové knihovně Ústavu pro českou literaturu Akademie věd, Květen a Host do domu mě trochu potrápily. I když se některá čísla dala dohledat elektronicky, většina se nacházela pouze v jistých studovnách, a to ještě ne v celistvém stavu. Strávila jsem jejich zkoumáním několik dní ve studovně Památníku národního písemnictví, ale vzhledem k mému současnému pobytu v zahraničí jsem do nich nemohla nahlédnout při každé menší potřebě.

Hodně mi pomohla publikace Michala Pribáně[1], kde on sám přepisuje některé důležité články z periodik a jejich poskládáním ukazuje dobový kontext a vývoj doby. Naopak některé knihy, které jsem na počátku uvedla ve svých tezích, jsem vůbec nevyužila, jiné,

---

[1] PRIBÁŇ, M. Z dějin českého myšlení o literatuře 2 (1948-1958). Vyd. 1.Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2002. ISBN: 80-85778-36-X

které v nich zařazené nebyly, jsem na konec shledala pro mou práci užitečnějšími. Zatímco jsem vynechala knihy o výzkumu, naopak velmi mi posloužily *Dějiny české literatury* od Pavla Janouška a kolektivu, *Rudá záře nad literaturou* od Alessandra Catalana, či *Dějiny českých médií 20. století* od Jakuba Končelíka, Petra Orsága a Pavla Večery. Publikaci Michala Bauera *Souvislosti labyrintu* o díle Františka Halase jsem nakonec vyměnila za jeho knihu *Tíseň tmy aneb Halasovské interpretace po roku 1948*, kde se zabývá právě vývojem výkladu jeho děl v letech 50. a navazujících. Přínosným mi byl také *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemím 1948-1967* od Jiřího Knapíka a Martina France.

Ačkoli je má práce spíše historického rázu, vybrala jsem pro porovnání a dotvoření atmosféry některé básně (nalézají v příloze práce) od socialistického autora Pavla Kohouta a právě Františka Halase, jež byl v tu samou dobu udáván jako odstrašující případ poezie.

Ve své práci se pokouším vykreslit situaci 2. poloviny 50. let na literární scéně periodického kulturního tisku, která s sebou přinesla mnoho změn, prvních zachvění, od nastolení socialismu. Dala lidem impuls zamyslit se nad aktuálním děním. Vznikla touha posouvat hranice umění a růst, vyvíjet se. A i když se strana snažila něčemu takovému zabránit, za daných událostí, které tomu předcházely (smrt J.V. Stalina, zpochybnění kultu jeho osobnosti) tomu nebylo možné. Vyklíčilo jisté zrno pochyb a odporu, které i když na konci 50. let bylo pohřbeno do země, zakořenilo se a v síle mohlo vyklíčit o deset let později.

1 Poválečná historie a kulturní změny v ČSR

Padesátá léta patřila budovatelskému socialismu a velkým změnám – jak politickým, tak kulturním. Po druhé světové válce využila Komunistická stranaČeskoslovenska své šance a začalase dostávat k moci. Přispěla jí k tomu jednak poválečná nálada, kdy ve společnosti stále zůstával strach a napětí, s čímž souvisely i myšlenky na změny a různá opatření, aby se podobné situace již neopakovaly. Krom těchto obrodných tendencí bylo velkou výhodou KSČ i její postavení během války. Již v tomto čase si totiž, a ne náhodou, připravovala půdu pro pozdější růst a nástup k moci.

1.1. Třetí republika

Když v květnu roku 1945 skončila II. světová válka, začala národní očista od všech kolaborantů, nacistů a dalších, kteří za války podporovali Německo. Došlo také na odsun Němců a Maďarů, kdy bylo nad dva miliony „cizinců“ vyhoštěno ze země. Komunistická strana, jak sama uvádí, byla jednou největších a nejdůležitějších sil odboje proti nacismu. Za války padlo mnoho jejích členů, což jí ale přineslo i některé výhody - hlavně sympatie u mladých lidí a studentů. Dokládá to například založení skupiny Předvoj[2] právě mladými studenty.[3]

Už v této době se začaly objevovat jisté tendencek Sovětskému svazu, jemuž byl mimo jiné vděk a sympatie vyjádřeny v Košickém vládním programu[4]. Zde se mluví také o zemědělské reformě, vyvlastňování, veřejném zájmu a očistě médií. *„Nejvýznamnějším dokladem sílícího vlivu SSSR bylo odmítnutí nabídky hospodářské pomoci ze Spojených států – tzv. Marshallova plánu.“*[5]

Příhodně také kvůli nedostatku papíru musela být zrušena některá periodika a požádat o příděl mohly pouze ty tiskoviny, které se o veřejný zájem zasazovaly[6].

---

[2] Protifašistická komunistická organizace

[3] CATALANO, A., *Rudá záře nad literaturou. Česká literatura mezi socialismem a undergroundem (1945 – 1959).* 1. vyd. Brno: Host, 2008. ISBN 978-80-7294-342-5 str. 41

[4] KONČELÍK, J, VEČEŘA P. a ORSÁG P. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-698-8. str. 115

[5]Tamtéž, str. 124

[6]JANOUŠEK, P. a kol. *Dějiny české literatury 1945-1989, sv. 2 (1948-1958)*. Vyd.1. Praha: Academia, 2007. ISBN: 978-80-200-1528-0 str. 70

A tak se postupně Stalinovi příznivci přibližovalimoci. Sympatizanti východu již v tu dobu byli na většině důležitých míst dosazeni – na ministerstvu školství a lidové osvěty působil Zdeněk Nejedlý a na ministerstvu informací Václav Kopecký.
Kultura hrála v politických bojích velkou roli, a tak byli vyzdvihováni hlavně tiintelektuálové, kteří byli po válce uznávaní, jelikož mohli napomoct komunistické straně k moci (např. František Halasči Václav Černý). Samotní komunističtí intelektuálové po válce byli v oslabení, jelikož jich v jejím průběhu mnoho zahynulo (Vladislav Vančura, Julius Fučík, Bedřich Václavek). Postupně se ale začala formovat nová levicová skupina kolem S. K. Neumanna při obnovení týdeníku *Tvorba* – Gustav Bareš, Ladislav Čivrný, Marie Pujmanová, Ladislav Štoll, ad. – která se postupně radikalizovala.[7]Komunistická strana tak začala pomalu ovládat stát nejen politicky,ale i kulturně, sociálně a hodnotově. Společnost umělců se dělila na tři skupiny – na ty, co se přikláněli na komunistickou stranu i její sovětské postoje, na ty, co se přikláněli na komunistickou stranu, ale v umění měli postoj spíše liberálnější a na ty, jenžbyli pro celkovou svobodu umělce.[8]

1.2. Získání moci

Když se potév únoru 1948 ministr vnitra Václav Nosek (člen KSČ) odmítl podřídit rozhodnutí vlády ohledně jmenování pražských policejních velitelů, ostatní ministři nekomunistických stran podali demisi ve víře, že parlament a prezident se jich zastane. Prezident Beneš ale ve strachu z občanské války a vzhledem ke svému zdravotnímu stavu v červnu 1948 rovněž podaldemisi[9], čímž však jen završil sílu stranické vlády, jelikož na jeho místo nastoupil Klement Gottwald. Nová ústava, kterou Gottwald ihned po svém zvolení stvrdil, tak právně podpořila převzetí státu komunistickou stranou.
S jejím nástupem přišla ideologická čistka, kdy všichni ti intelektuálové, kteří byli režimu „proti srsti“, byli zbaveni jakékoli možnosti veřejného působení.
Očista v literární sféře rozpustila většinu literárních a kulturních spolků, a ty, které zůstaly, se musely podřídit Syndikátu českých spisovatelů, který nakonec zůstal jedinou literární

---

[7] CATALANO, A., *Rudá záře nad literaturou. Česká literatura mezi socialismem a undergroundem (1945 – 1959).* 1. vyd. Brno: Host, 2008. ISBN 978-80-7294-342-5 str. 48
[8]Tamtéž, str. 53
[9] KONČELÍK, J, VEČEŘA P. a ORSÁG P. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-698-8. str. 125

organizací.[10] Komunistická stranačím dál víc prosazovala svůj přímý kulturní směr, přičemž odchýlit se od něj, nebo snažit se do něj vnést něco nového
– jak se většina mladých spisovatelů, kteří toužili po svébytném individualistickém přístupu, snažila – nebylo možné.
A tak začali nespokojení literáti, kteří se názorově s nově nastoleným myšlenkovým proudem rozcházeli, odcházet do exilu (Ivan Blatný, Ferdinand Peroutka, Egon Hostovský, Jiří Voskovec ad).[11] Báli se, co přijde později a strach to byl oprávněný. KSČ stále svou moc upevňovala, jakékoli vyřčení nesouhlasu, nebo rozcházení se se socialistickou myšlenkou, bylo tvrdě kritizováno, znehodnoceno apostupně i soudně trestáno.
Nicméně sliby, zastrašování a nabytí majoritní hodnoty ve společnosti,v řídících funkcícha na viditelných místech, udělalo se společností své. „*Záměry a předpoklady komunistických politiků se záhy naplnily. Při parlamentních volbách 30. května 1948 hlasovalo téměř 90 procent voličů pro jednotnou a jedinou kandidátní listinu, na níž 70 procent míst zaujali komunisté.*“ [12]

1.3. Budovatelská léta

Po získání moci mohla začít přeměna společnosti. Budování socialismu bylo v plném proudu a kulturní revoluce, která se postupně snažila změnit zaběhlé normy, byla násilím tlačena směrem k SSSR[13]. KSČ pro završení upevnění své moci vedla na přelomu 40. a 50. letpolitické procesy proti všem odpůrcům, reálným i potencionálním – nepřáteli byli majetní občané, nekomunističtí politici, zástupci církví či po vzoru SSSR hledala strana nepřátele také uvnitř sama sebe (případ Rudolfa Slánského). Z politických důvodů, ať už vykonstruovaných či nikoliv, bylo popraveno 250 osob, na 200 tisíc osob skončilo ve vězeních a desetitisíce z nich v těch nejtěžších.[14]

---

[10] CATALANO, A., *Rudá záře nad literaturou. Česká literatura mezi socialismem a undergroundem (1945 – 1959).* 1. vyd. Brno: Host, 2008. ISBN 978-80-7294-342-5 str. 41
[11] JANOUŠEK, P. a kol. *Dějiny české literatury 1945-1989, sv. 2 (1948-1958)*. Vyd.1. Praha: Academia, 2007. ISBN: 978-80-200-1528-0 str. 21
[12] JANOUŠEK, P. a kol. *Dějiny české literatury 1945-1989, sv. 2 (1948-1958)*. Vyd.1. Praha: Academia, 2007. ISBN: 978-80-200-1528-0 str. 25
[13] O tomto období mluvíme jako o Stalinismu – to trvalo až do roku 1953, kdy Stalin a Gottwald zemřeli a začalo docházet k jistému uvolňování atmosféry.
[14] KONČELÍK, J, VEČEŘA P. a ORSÁG P. *Dějin českých médií 20. století*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-698-8. str. 132

Kulturní dění a umění se stalo jedním z nejsilnějších nástrojů při podpoře a šíření socialistické myšlenky,a tak i když zpočátku většina naivně věřila, že s komunistickou stranou zůstane svoboda vyjádření a umělce, po volbách se všechny iluze ztratily. Ministr Kopecký se na listopadovém zasedání ÚV KSČ(Ústředního výboru Komunistické strany Československa) vyjádřil takto: „*Jest naším úkolem vymýtit do kořenů buržoazní ideologii, dát lidem, celému národu nové myšlení, nové cítění, novou morálku v sociálním duchu a uskutečnit převrat v myslích všeho lidu a stvořit i v naší zemi nového člověka*“[15]. Zastavena byla veškerá nevyhovující periodika, ale i instituce, a jelikož ani Syndikát spisovatelů nebyl nejvěrohodnějším a nejbezpečnějším prvkem, byl zrušen a nahrazen v březnu roku 1949 Svazem československých spisovatelů. „*Z původních 1300 spisovatelů, kteří byli členy Syndikátu, jich do Svazu vstoupilo pouze 220*“[16].
A tak se stal socialistický realismus stoprocentní pravdou doby, vše ostatní bylo obviňováno z formalismu[17], jenž se dal použít prakticky pro cokoliv, a nebyl přípustný. V případě porušení ideologických zásad docházelo ke kárnému řízení, v nejhorším případě až k vězení. Nevyhovujíc publikacebyly likvidovány, přičemž se uvádí až 27 miliónů zničených svazků)[18].
Komunističtí spisovatelé se postupně formovali a radikalizovali a tak se začínaly rozmáhat recenze odsuzující ty, kteří se nastolenému režimu zcela nepodřídili a neposilovali socialistického ducha. Naopak vyzdvihována byla „*literatura z dnešního života našich dělníků, našich rolníků,z našeho pohraničí, literatura o památných dnech loňských únorových,…jež by čtenáři ukázala smysl dnešního zápolení o nový život, krizi naší inteligence*“[19], jak zmiňuje ministr školství a lidové osvěty Zdeněk Nejedlý na prvním sjezdu spisovatelů.

---

[15] CATALANO, A., *Rudá záře nad literaturou. Česká literatura mezi socialismem a undergroundem (1945 – 1959).* 1. vyd. Brno: Host, 2008. ISBN 978-80-7294-342-5 str. 74
[16] Tamtéž, str. 74
[17]Formalismem se nazýval surrealismus, ale i experimentální hudba čí jazz. Naturalismus, buržoazní nacionalismus či kosmopolitismus byly také postupně veřejně znehodnocovány.
[18] JANOUŠEK, P. a kol. *Dějiny české literatury 1945-1989, sv. 2 (1948-1958)*. Vyd.1. Praha: Academia, 2007. ISBN: 978-80-200-1528-0 str. 28
[19] CATALANO, A., *Rudá záře nad literaturou. Česká literatura mezi socialismem a undergroundem (1945 – 1959).* 1. vyd. Brno: Host, 2008. ISBN 978-80-7294-342-5 str. 77

Literáti byli uznáváni dle toho, do jaké míry byli prorežimní, nikoli podle kvality textu. Sjezdy sloužily hlavně k předávání ideových a politických zásad a námětů, o čem by mělo být psáno, se záměrem korigovat a zajistit si podporu v tisku. Pro tisk, literaturu a školy byly připraveny tři důležité kampaně: *Jiráskovská akce*, která masově šířila a za vzor dávala dílo Aloise Jiráska – šlo o první pokus komunistů přehodnotit a interpretovat dějiny v duchu socialistické ideologie[20]; *Fučíkův odznak*, což bylo prestižní ohodnocení pro mladé čtenáře, kteří pilně a dostatečně četli socialistickou literaturu a složili z ní zkoušku. Poté mohli být hrdě nazýváni „Fučíkovci“[21]. Třetí kampaň se nazývala „*Pracující do literatury*“ a hledala literární talenty v třídách dělnických a zemědělských, kteří do literatury měli vnést nový pohled a také změnit skladbu tehdejších intelektuálů.[22] Cílem těchto kampaní bylo do co nejširšího publika vnést pocit jednoty socialismu a udávat jediný možný směr a vzor myšlení na všech společenských frontách. Mnoho „nevhodných spisovatelů"bylo vyloučeno a zbaveno možnosti dalšího působení – zároveň museli být nahrazeni někým vhodným, někým, kdo splňoval požadavky nového umění, socialistického realismu.

2Dopady na kulturu a poezii

Nastolení totalitního režimu přineslo sebou nutná opatření, která omezovala svobodu slova a projevu a která jasně určovala pravidla vyjadřování a veřejného vystupování. Padesátá léta stala se obdobím budovatelským, průkopnickým, kdy však ještě nebylo zcela jasné, jak by měla nová socialistická republika vypadat. Samozřejmě velikým vzorem byla SSSR, ale i přes to vznikalo mnoho sporů a nedorozumění, mnoho přehnaných kritik a odsouzení, jelikož stejná ideologie může být v různých očích vnímána jinak.

---

[20]KNAPÍK, J.,FRANC M. a kol. *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948-1967.(Sv. I. A-O)* Vyd. 1. Praha: Academia, 2011. ISBN: 978-80-200-2019-2. Str. 400

[21] podle Julia Fučíka, hrdiny 50.let, jež se za Protektorátu zúčastnil jako Komunista protinacistického odboje, a byl nacisty popraven. S nástupem socialismu se stal ikonou režimu

[22] CATALANO, A., *Rudá záře nad literaturou. Česká literatura mezi socialismem a undergroundem (1945 – 1959).* 1. vyd. Brno: Host, 2008. ISBN 978-80-7294-342-5 str. 78

2.1. Cenzura

S nástupem nového režimu byla nutná i přeměna dosavadního modelu veřejné komunikace – na model typickýpro totalitní režimy. Po vzoru Sovětského svazu se KSČ snažila maximalizovat kontrolu mediální komunikace a „*izolovat tak občany od ´závadných´informací a orientovat jejich názory žádoucím směrem.(...)Jakkoli právní normy vymezovaly základní prostor, v němž se mohla periodika pohybovat, meze tohoto pohybu určovaly především dokumenty a nařízení KSČ a cenzurní instituce, případně materiály svazu novinářů*."[23] Média se již nezodpovídala veřejnosti, ale straně. Ta periodika, která nevyhovovala, byla zrušena, ostatní byla závislá na příjmu papíru a zcela kontrolována.

Za periodikum zodpovídal šéfredaktor, ten musel dohlížet, aby vše bylo v souladu s novými normami. Roku 1953 pak vznikla Hlavní správa tiskového dohledu (HSTD) jako samostatný útvar ministerstva vnitra,navázána na StB. [24] HSTD zajišťovala předběžnou cenzuru – v každé redakci byl jeden cenzor, který schvaloval, které příspěvky jsou vhodné, které je třeba upravit a které vyjít nemohou. V rámci veřejného vystupování bylo tedy zcela nemožné vyjádřit svůj nesouhlas či cokoliv, co se rozcházelo s ideologií.

2.2. Směřování k socialistickému realismu

Jediný možný umělecký postoj, tedy socialistický realismus, logicky značně omezoval tvůrčí činnost doby. Jelikož byla tvorba často vystavena kontrole, vznikaly spory díky různým chápáním toho samého. „*Ani v letech 1949–53, kdy teorie a praxe stalinismu prostoupilyveřejný život, neustaly diskuse o podstatě socialistického realismu,chápaného a vykládaného často podle momentální potřeby.*"[25]Zveličování a pitvání se v sebemenších vyjádřeních, ať už se jednalo o jakkoli směšné a banální výroky, nabývaly na důležitosti a mohly nést nemalé důsledky.

I ve straně se střetávaly dvě skupiny, točíc se kolem bojů o politickou moc mezi ministrem informací Václavem Kopeckým a poslancem Gustavem Barešem, který odpovídal

---

[23] KONČELÍK, J, VEČEŘA P. a ORSÁG P. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-698-8. str. 137

[24] KONČELÍK, J, VEČEŘA P. a ORSÁG P. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-698-8. str. 139

[25] JANOUŠEK, P. a kol. *Dějiny české literatury 1945-1989, sv. 2 (1948-1958)*. Vyd.1. Praha: Academia, 2007. ISBN: 978-80-200-1528-0 , str. 34

za propagandistický úsek KSČ. Jejich politický boj ovlivňoval také periodika. Každý měl okolo sebe skupinu novinářů, kteří byli ve stejném názorovém proudu.
Kopeckého následoval Ladislav Štoll či Jiří Taufer, jednalo se o tzv. tradicionalisty. Bareše pak následovali mladí radikálové a „svazáci“ z Rudého práva a Tvorby, jako např. Lumír Čivrný, Jiří Pelikán, Ivan Skála, S.K. Neumann ad. Tyto názorové rozkoly vedly až ke konferenci o „zásadních otázkách české poezie“, uskutečněné v lednu roku 1950. Na sjezdu se ovšem ukázalo, že žádné novátorské proudy radikalistů nebudou ani v nejmenším možné. Referáty Ladislava Štolla a Jiřího Taufera*„byly pak po několik následujících let chápány jako závazná ideová a politická směrnice pro hodnocení české literatury (zvláště poezie) první poloviny 20. století*.“[26]
Ladislav Štollvystoupil se svým nechvalně známým referátem *30 let bojů za českou socialistickou poezii*, který se stal prakticky okamžitě vzorem chápání literatury. Přispělo k tomu taky mocenské stranické postavení obou vystupujících.
Referát zavrhnul dílo nedlouho zesnulého Františka Halase, který svým „pesimismem“ nakazil básníky Horu a Seiferta, dále Štollkritizuje Šaldu, Březinu, Sovu, Gellnera, Machara ad. Karel Teige je pak popisován jako ztělesnění špatnosti, které neblaze ovlivnilo Nezvala a též,jako Halas,špatně působí na Seiferta. Naopak za vzor je dáván Stanislav K. Neumann, který „*působí jako páteř vývoje české poezie za poslední půl století*“[27] a již zesnulý Jiří Wolker. Dobrou cestou tvorby se dle Štolla vydali také Biebl, Pujmanová, Hrubín, Škaloudy či Skála. [28]
Na takovéto černobílé rozdělení jakoby se již dlouho čekalo. Bylo to zásadní rozdělení, které konečně stanovilo kulturní požadavky na literaturu na další léta. Mnoho spisovatelů, jako např. Halas, stalo se prakticky ze dne na denzavrhovanými, zakázanými, stali se pro další léta tabu. Drobné půtky a spory dostaly odpovědi na to, co je v literatuřesprávné a co ne, a i když s tím někteří nesouhlasili, tento vzor se stal oficiálním.
A tak na poli kultury a politiky došlo již k jasnému vymezení prorežimních postav a nepřátel režimu. Vlna již zmíněných politických procesů zasáhla například levicového publicistu Záviše Kalandru jako účastníka vykonstruovaného procesu s Miladou Horákovou. I Kalandra byl odsouzen k trestu smrti.

---

[26]JANOUŠEK, P. a kol. *Dějiny české literatury 1945-1989, sv. 2 (1948-1958)*. Vyd.1. Praha: Academia, 2007. ISBN: 978-80-200-1528-0 , str. 38
[27] CATALANO, A., *Rudá záře nad literaturou. Česká literatura mezi socialismem a undergroundem (1945 – 1959).*1. vyd.Brno: Host, 2008. ISBN 978-80-7294-342-5 str. 88
[28]Tamtéž, str. 91

Pozdějším důkazem o vymezení moci je také proces bývalého generálního tajemníka KSČ Rudolfa Slánského, jež byl odsouzen jako vnitřní nepřítel. Boje proti nepřátelům strany byly totiž po rozchodu SSSR s Jugoslávií „v módě“, jak dokazují procesy i v dalších socialistických státech.[29] Záměrem bylo udržení stranické jednoty, ale také boje ve straně. Odsouzením Slánského totiž vyřešily i problémy v kulturním bloku, jelikož došlo k oslabení Gustava Bareše, vedoucího kulturního a propagačního oddělení ÚV KSČ, jakožto jeho stoupence. A tak se ministerstvo informací v čele s Václavem Kopeckým pomalu dostávalo do popředí. Vyvrcholením v oblasti literatury byl tzv. *Nezvalův puč*, kdy na setkání Svazu československých spisovatelů L. Štoll, J. Taufera V. Nezval svou kritikou na okruh spisovatelů kolem G. Bareše prakticky zapříčinili změnu vedení Svazu. Krom toho také v únoru 1952 *„začal vycházet jako nový tiskový orgán Svazu československých spisovatelů týdeník Literární noviny, který nahradil ekonomicky ztrátové Lidové noviny, a personální výměny se uskutečnily také v redakci Nového života.“*[30]Ovšem v rámci změn k žádnému oslabení režimu nedošlo.

Kritika a oslovování se v tu dobu nejhoršími názvya výrazy jako „trockista, kosmopolista, slánština, sektářství“, jakkoli dnes pro nás úsměvnými, mohly tehdy dostat napadeného člověka až do vězení. Tvrdá totalitní léta povolila pak prvně až v roce 1953.

2.3. Smrt vůdce jako krize režimu

Když zemře vůdce totalitního režimu, dá se hovořit o zásadním problému, jelikož je potřeba, aby přišel nový impuls a určil směr, o který se ubírání státu opře. Za vůdce se nemusí tolik přemýšlet, vše je jasně dáno, ale když padne, vyvstává mnoho otázek a neví se, kdo na ně máodpovídat.

V březnu roku 1953 zasáhla ČSSR tato situace dvojnásobně. Zemřel sovětský vůdce J. V. Stalin a devět dní po něm prezident Klement Gottwald. I když šance a naděje na uvolnění režimu byly velké, nakonec k ničemu velkému nedošlo.

---

[29] Např. v Polsku generálního tajemníka Gomulky, v Bulharsku Kostova a v Maďarsku Rajky, jak se zmiňuje Catalano(2008) na str. 96.

[30] JANOUŠEK, P. a kol. *Dějiny české literatury 1945-1989, sv. 2 (1948-1958)*. Vyd.1. Praha: Academia, 2007. ISBN: 978-80-200-1528-0 , str. 45

Ovšem jisté náznaky a přeměny společnosti se udály. I když se soudní procesy dále vedly v podobném duchu, tresty odsouzených byly mírnější, trestů smrti ubylo. Jak v politice, tak i v literatuře se ale jistá nejistota a nejednoznačnost projevila.
„*Kampaň proti sektářství a liberalismu, vyplňující celý rok 1952, plynule přešla v diskusi o nové poezii a o pojetí socialistické literatury*.“[31]
Změnu dokládá např. založení nových časopisů mladými autory, jako např. *Host do domu* (1954), *Květen* (1955), *Světová literatura* (1956) či *Červený květ* (1956). V roce 1954 se také na Filmový festival v Karlových Varech vrátila tvorba USA a v roce 1956 dokonce Jugoslávie. [32] Také zatracovaný „dělnický dezertér“ Jean Paul Sartrenavštívil na podzim roku 1954 Prahu, což bylo do té doby nemyslitelné. Hlavním a nejdůležitějším bodem bylo, že se do knihkupectví vrátily sbírky a knihy, které byly zpočátku režimem zakázané. Jednalo se například o básnické sbírky Milana Kundery a Miroslava Floriana (1953), které s sebou přinesly mnohé kritiky, spory a zdlouhavé diskuze o tom,
„ *zda má básník nárok na smutek*“.[33] Dále knihy obohatil první svazek díla Voskovcova a Werichova, první svazek díla Seifertova a kniha *Ročník jedenadvacet* odKarla Ptáčníka. V roce 1955 pak vyšlo i několik básní Jiřího Koláře.[34]
Další rozvrat přinesla kritika Jana Trefulky na stránkách nového časopisu *Host do domu*, kde se tvrdě opřel do „*povrchních básní*“ Pavla Kohouta, oblíbeného svazáckého autora.V dalším čísle Trefulkovo tvrzení ještě podpořil Jan Skácel, a i když po velké vlně slovních útoků již redakce ve článcích nepokračovala, je zřejmá jistá revoluční nálada doby.
Ačkoli tendence uvolňování byly velké, rozhodně byl velký i nesouhlas a kritika těchto tendencí. Tak i na X. sjezdu KSČ, který se konal v červnu roku 1954, zazněl proslov prvního tajemníka Antonína Novotného, ve kterém kritizoval „*tendence liberalismu a přeceňování formy v české literatuře, ústup od současné tématiky a sentiment v poezii*“[35].
Na druhé straně ale stanovil ministr kulturyVáclav Kopecký „*mantinely o něco pružnější interpretace socialistického realismu.*“[36]

---

[31]Tamtéž, str. 51
[32] CATALANO, A., *Rudá záře nad literaturou. Česká literatura mezi socialismem a undergroundem (1945 – 1959).* 1. vyd.Brno: Host, 2008. ISBN 978-80-7294-342-5, str. 105
[33] JANOUŠEK, P. a kol. *Dějiny české literatury 1945-1989, sv. 2 (1948-1958)*. Vyd.1. Praha: Academia, 2007. ISBN: 978-80-200-1528-0, str. 53
[34] CATALANO, A., *Rudá záře nad literaturou. Česká literatura mezi socialismem a undergroundem (1945 – 1959).* 1. vyd.Brno: Host, 2008. ISBN 978-80-7294-342-5, str. 105

I když u nás byly velké snahy zabránit uvolňování atmosféry, ztěžoval to i fakt, že v Sovětském svazu docházelo k podobnému procesu[37]. I přes veškeré kritiky a odpor tradičních socialistů, nedá se odepřít snaha a pomalý pokrok při boji v povolování režimu. Kritika Štolla, Taufera i tradicionalisty Nejedlého – to je něco, co do té doby nebylo ani zdánlivě možné.

A i když byli Kundera i Florian obviňováni z apolitičnosti a existencionalismu[38], a režimem byli stále uznáváni spisovatelé podle ideologického blahoslavení, může se brát za úspěch, že těmto „modernistickým“ spisovatelům bylo umožněno veřejné vystupování. Začalo tedy docházet k jisté změně, k jisté krizi socialistického realismu, kdy bylo z pohledu moci třeba nastavení nových mantinelů, které by udávaly nový směr.Dochází k formování nové generace spisovatelů, která má na literaturu nový pohled.

3 Kulturní souvislosti let 1955 – 1959

V období let 1955-59 se odehrálo mnoho událostí, mnoho důležitých setkání a diskuzí, týkajících se hlavně kultury. Vyvstalo mnoho otázek ohledně toho, kam se bude socialistická literatura ubírat a jak má vypadat její správné smýšlení. Spory nejednaly o rozchodu se socialistickým realismem, ale o jeho posunutí, o jeho rozšíření a přizpůsobení nové době.

V této kapitole se zaměřuji na kulturní periodika, jež jsem si vybrala pro zkoumání ve své práci, na jejich historické, ale i charakteristické a názorové souvislosti a na události, které se v této době staly. Zároveň jsou tyto kulturní přeměny, konkrétní konflikty a otázky dokládány citacemi z daných periodik, což by mělo dokreslit obraz atmosféry a ukázat, jak bylo na danou věc nahlíženo.

---

[35] JANOUŠEK, P. a kol. *Dějiny české literatury 1945-1989, sv. 2 (1948-1958)*. Vyd.1. Praha: Academia, 2007. ISBN: 978-80-200-1528-0, str. 53

[36] CATALANO, A., *Rudá záře nad literaturou. Česká literatura mezi socialismem a undergroundem (1945 – 1959).* 1. vyd.Brno: Host, 2008. ISBN 978-80-7294-342-5, str. 106

[37] Odchodem sovětských vojsk z Finska a Rakouska, změnou postojů vůči Jugoslávii, či II. sjezd sovětských spisovatelů, na kterém vystupovali sovětští liberálové Ilja Erenburg a Alexandr Tvardovskij, kteří se pokoušeli rozšířit pojetí socialistického realismu. In: Catalano (2008)

[38]CATALANO, A., *Rudá záře nad literaturou. Česká literatura mezi socialismem a undergroundem (1945 – 1959).* 1. vyd.Brno: Host, 2008. ISBN 978-80-7294-342-5, str. 106

3.1. Periodika

Pro svou práci jsem si vybrala tři kulturní periodika, která budu na dalších stránkách své práce analyzovat, ukazovat, jak se vymezovala k jistým situacím, které se v průběhu 2. pol. 50. let děly a jak se to odrazilo na jejich vystupování a na jejich příspěvcích. Jak se proměňovala poezie publikovaná na jejich stránkách a jejich postavení.

3.1.1. Literární noviny

Literární noviny (LtN) začaly jako týdeník vycházet roku 1952, kdy nahradily ztrátový deník Lidové noviny. Bylo to periodikum vydávané Svazem československých spisovatelů, jehož prvním šéfredaktorem byl básník František Branislav, kterého pak v roce 54 vystřídal Jan Pilař, jenž vedl časopis až do roku 1959.[39] S podtitulem „*týdeník pro kulturněpolitické a umělecké otázky*“ se LtN zabývaly činností Svazu a jeho členů, konferencemi, reportážemi z prostého venkova, kampaněmi jako Fučíkův odznak a hlavně aktuálními politickými událostmi. I přes jisté uvolnění, ke kterému v druhé polovině 50. let došlo, *Literární noviny* zastupovaly spíše tradicionalistický směr a jako periodikum Svazu „šly příkladem“. Byly v nich přepisovány referáty, které zaznívaly na konferencích Svazu, a šířily tak přehled dění ke čtenářům. Prakticky největší vlna uvolnění byla zaznamenána filozofickými debatami,které se vedly na stránkách LtN v letech 1955 a 1956. Otevřeně se zde řešilyotázky schematismu, ale i marxismu, při čemž autoři často odkazovali na Marxovy rané myšlenky.[40] Za tyto debaty muselpo upevnění moci v roce 1959 odejít Jaroslav Putík, kterému byly dávány za vinu. [41]

3.1.2. Host do domu

Svazem československých spisovatelů v Brně byl roku 1954 založen měsíčník *Host do domu*. Název je příznačný, jakožto název básnické sbírky Jiřího Wolkera, ikony socialistické oficiální poezie. Jeho šéfredaktorem se stal a až do roku 1963 byl

---

[39]JANOUŠEK, P. a kol. *Dějiny české literatury 1945-1989, sv. 2 (1948-1958)*. Vyd.1. Praha: Academia, 2007. ISBN: 978-80-200-1528-0, str. 86

[40] JANOUŠEK, P. a kol. *Dějiny české literatury 1945-1989, sv. 2 (1948-1958)*. Vyd.1. Praha: Academia, 2007. ISBN: 978-80-200-1528-0, str. 58

[41] JANOUŠEK P. a kol. *Dějiny české literatury 1945-1989, sv. 3 (1958-1969)* Vyd. 1. Praha: Academia, 2003. ISBN: 80-85778-38-6. str. 20

Bohumír Macák[42]. Ačkoli to byl časopis Svazu a jeho linie tak byly nasměrovány jasně, prakticky od počátku svého působení způsoboval různé názorové střety. Ať už ona Trefulkovakritika komunistického spisovatele Pavla Kohouta, či pozdější otevření odkazu díla zakázaného básníka Františka Halase Ludvíkem Kunderou, na časopise byla vidět jistá uvolněnější atmosféra, která oficiální působení Svazu narušovala. I přesto ale časopis vydržel vycházet až do roku 1970, kdy byl z politických důvodů zastaven.[43]
Přispívali do něj moravští spisovatelé jako Josef Kainar, Milan Kundera, Oldřich Mikulášek či Jan Skácel, ale záběr autorů byl celorepublikový – Jan Trefulka, Ludvík Kundera, Oleg Sus, Jiří Opelík, Josef Hrabák, Milan Blahynka ad.[44]

3.1.3. Květen

Časopis, začal vycházet roku 1955 rukou mladých začínajících spisovatelů. *Květen*, jakožto měsíčník, měl plnit úlohu časopisu pro mladé studenty a pěstovat tak socialistickou mládež. Jeho šéfredaktorem se stal nakrátko Bohuslav Březovký, jež byl poté nahrazen v roce 1957 Jiřím Šotolou. Kolem časopisu se vytvořila nová generace spisovatelů, kteří pod heslem „*poezie všedního dne*“ sloučili své požadavky do jednoho[45] a z řady začali vybočovat. Jednalo se o básníky Josefa Bruknera, Miroslava Červenku, Miroslava Holuba, Milana Kunderu, Karla Šiktance, Miroslava Floriana, či Josefa Vohryzka. Příležitostně přispívali i ti autoři, kteří neměli možnosti širšího publikování, jako např. Jiří Kolář, Jan Grossman, Josef Škvorecký ad. [46]Poezie všedního dne znamenala jisté vrácení se k osobnosti člověka a nahlížení na prosté věci každodenního života, zintimnění.
Květen se zabývaltaké kritikou. Nejen literární, ale i filmovou, hudební či výtvarnou. Jeho představitelé pobouřili již na II. sjezdu SČS svou prezentací poezie všedního dne,ale také literárními kritikami po II. sjezdu.

---

[42] Bohumír Macák. *Internetová encyklopedie dějin Brna* [online]. Brno [cit. 2018-06-21]. Dostupné z: https://encyklopedie.brna.cz/home-mmj/?acc=profil_osobnosti&load=30258
[43]KNAPÍK, J.,FRANCM. a kol. *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948-1967.(Sv. I. A-O)* Vyd. 1. Praha: Academia, 2011. ISBN: 978-80-200-2019-2. Str. 360
[44] JANOUŠEK, P. a kol. *Dějiny české literatury 1945-1989, sv. 2 (1948-1958)*. Vyd.1. Praha: Academia, 2007. ISBN: 978-80-200-1528-0, str.88
[45] CATALANO, A., *Rudá záře nad literaturou. Česká literatura mezi socialismem a undergroundem (1945 – 1959).* 1. vyd. Brno: Host, 2008. ISBN 978-80-7294-342-5 str. 121
[46] JANOUŠEK, P. a kol. *Dějiny české literatury 1945-1989, sv. 2 (1948-1958)*. Vyd.1. Praha: Academia, 2007. ISBN: 978-80-200-1528-0, str. 87

Silným kritikem byl bez debaty Jaroslav Vohryzek, který publikoval na danou dobu velmi odvážné články.Vohryzek pak také svou kritikou Jiřího Hájka v roce 1957 spustil velkou vlnu nevole a kritiku, která vyústila až v konec časopisu –nestalo se takpouze jeho vystoupením, ale celkovou kampaní proti revizionistickým tendencím, která rezonovala s působením *Května*.

Když se začala uvolněná situace v Československu zase upevňovat, odvážný měsíčník jakoby si toho nevšímal a dál se držel svých názorových vyjádření a kritik, čímž pobuřoval více a více své okolí. Červenka v roce 1958 píše: „*Květen má poslední dobou zase rozlitý ocet na všechny strany. Zlobí se Dikobraz, zlobí se Jiří Hájek, Literární noviny si přisadí, kde mohou, i ten Host do domu si už zpovzdálečí škrábnu…*“[47]

V souvislosti s kampaní mířenou proti revizionismu, za který byl *Květen* také ostře odsuzován, byl časopis Ladislavem Štollem kritizován na konferenci Svazu československých spisovatelů roku 1959 a jako ostatní revizionistické hrozby byl nedlouho poté, i přes jeho sebekritiku a snahy o udržení své existence, zastaven.[48]

3.2.Spory o literaturu

Od smrti Stalina a Gottwalda v roce 1953 se pomalu rýsovala možnost k uvolnění režimu. Dá se říci, že najednou nikdo neudával jistý přímý směr, a tak cesta jaksi zavrávorala a ztratila na jasnosti. Nikdo toho ale nevyužil zcela, i když v dalších letech byla šance serežimu postavit, byla vždy snaha jen o jeho částečnou reformaci, o jakýsi nový nádech. Jak poznamenal Milan Kundera na Konferenci o poezii v roce 1955: „*Začínají-li se někteří naši básníci soustřeďovat na témata milostná, rodinná,přírodní, nelze to paušálně kvalifikovat jako,únik z boje´, nýbrž je to často (ne vždy) naopak ono nutné ,rozšiřování bojové fronty´*“[49].Část literátů tedy měla přání jisté nápravy a proměny socialistického realismu, otevření nového prostoru působení. Druhý tábor, stálejší, ve kterém se nacházel např. Jiří Hájek, nazýval tyto tendence přeceňování „*upřímnosti*“básníka a tedy „*individualismu*“ jako „*rozvrácení jednoty naší literatury*“.

---

[47] ČERVENKA, M., ŠOTOLA, J.: *Ještě o literární kritice*. Květen, 1957-58, (č. 11), str. 589-591

[48]KNAPÍK, J., FRANC M. a kol. *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948-1967.(Sv. I. A-O)* Vyd. 1. Praha: Academia, 2011. ISBN: 978-80-200-2019-2. Str. 488

[49]CATALANO, A., *Rudá záře nad literaturou. Česká literatura mezi socialismem a undergroundem (1945 – 1959).* 1. vyd. Brno: Host, 2008. ISBN 978-80-7294-342-5 str. 110

Také si stěžuje na rozmáhání smutku, únavy a „*tónů nezvládnuté lidské bolesti*“.
V socialistické myšlence je totiž individuum „*podřízeno vyšším kolektivním zájmům*“ a proto tedy po tomto jistém uvolnění a vydání sporných publikací vznikla diskuze o poezii s velikou otázkou, jestli má básník právo na vlastní smutek [50]. Rok 1955 nesl se bohatě ve znamení kritik jiných kritik a tyto dva tábory neustále diskutovalyo tom, jak by měla poezie skutečně vypadat.
Velký povyk vyvolalo, když Vítězslav Nezval uveřejnil v LtN článek *GuillaumeApollinaire*, kde opěvuje francouzského básníka, „*bez kterého by nebylo poesie 20. století, bez kterého by náš věk tápal a paběrkoval na klasicích, parnasistech či symbolistech*“
a stěžuje si „*jak má býti český spisovatel dosti realistou(...)když snaha, v které je mnoho z přežitků „permanentní revolučnosti“, hází nás i v tak posvátně tradičním městě, jako je Praha, občas takto do nevítaného vzduchoprázdna*“.[51] Jeho vyznání náklonnosti k básníkovi a kritika Štollova odsouzení avantgardy vyvolala mnoho negativních reakcí a komentářů[52].Pár týdnů trvalo, než dal někdo svůj nesouhlas veřejně najevo, ale kupříkladu Milan Jariš, též v LtN, vysmívá se Nezvalovi, že označil za největšího básníka „*autora ‚Prsů Tiresiových´*“ a že takovým článkem „*pomáhá otvírat stavidla všemu, čemu jsme po celé desetiletí bránili proniknout do naší kultury a umění*“.
Článek, v němž Jariš tvrdí, že Nezval „*nadřadil svou soukromou lásku soukromým povinnostem*“ ukazuje, že by bylo lépe, než ztrácet čas s francouzským básníkem, zabývat se dílem a básníky českými. [53]
Diskuze podpořil ještě Milan Kundera svým článkem v *Novém životěO sporech dědických*, kde „*podtrhl význam opomíjených, čí přímo zavrhovaných tendencí a formálních postupů moderního umění pro novou, socialistickou poezii*“[54]. Vyzdvihl díla Rimbauda, Mallarméa, Rilka, Pasternaka, Holana a již zmíněného Apollinaira jakožto součást našeho kulturního dědictví, jež uspělo k básnickému vývoji.

---

[50] JANOUŠEK, P. a kol. *Dějiny české literatury 1945-1989, sv. 2 (1948-1958)*. Vyd.1. Praha: Academia, 2007. ISBN: 978-80-200-1528-0, str. 154
[51]NEZVAL, Vítězslav. *Guillaume Apollinaire.* Literární noviny. 1955(č. 35) str. 5
[52] CATALANO, A., *Rudá záře nad literaturou. Česká literatura mezi socialismem a undergroundem (1945 – 1959).* 1. vyd.Brno: Host, 2008. ISBN 978-80-7294-342-5, str. 111
[53] JARIŠ, Milan. *O soukromých láskách a obecných povinnostech. Dopis určený V. Nezvalovi nikoli však jen jemu.*Literární noviny. 1955(č. 52) str. 7
[54] PRIBÁŇ, M. Z dějin českého myšlení o literatuře 2 (1948-1958). 1. vyd. Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2002. ISBN: 80-85778-36-X str. 602

Své odvážné tvrzení podtrhl ještě tím, že by mu byl „*málo platný zisk z četby Březiny či Ortena, Verlainanči Desnose*“.[55] Takové vyjádření by bylo ještě před třemi lety nemyslitelné.

Tímto způsobem diskuzí, které se veřejně odehrávaly na stránkách novin, hlavně tedy na stránkách Literárních novin, započala jistá „progresivnější éra“, sebereflexe a zamyšlení se nad existencí poezie. Následné události tento posun ještě podpořily.

3.3. XX. sjezd KSSS

V únoru roku 1956 se konal XX. sjezd Komunistické strany Sovětského svazu, který rázně změnil a otřásl zaběhnutým režimem. N. S. Chruščov jakožto první tajemník ÚVKSS v něm v tajném zasedání veřejně promluvil o Stalinových zločinech a o deformacích sovětské kultury.[56] Zpochybnění kultu jeho osobnosti a snaha o upuštění od stalinovských tezí a pravidel vzala dech mnohým přítomným. Bylo to nečekané a pro některé velmi šokující, jelikož byli zbaveni posledních jistot.

V lidově demokratických stranách (hlavně v Maďarsku a Polsku) ovlivnil jeho proslov komunistické strany a v Maďarsku posílil rozvoj reformního hnutí, které pak vyústilo ve vzpouru proti komunistickému režimu. Tu musely zastavit až sovětské tanky. [57]

U nás ale proslov větší diskuze nevyvolal. Antonín Novotný, první tajemník ÚVKSČ, situaci převzal do svých rukou a i když se vyjádřil k nutnosti kolektivního vedení, mluvil spíše o jeho vedení ve vyšších vrstvách a jen o nejnutnějších opravách systému.[58]Viníkem se stal již popravený Rudolf Slánský, po vzoru SSSR šlo vnitřního nepřítele. Co se týká změn, pár jich nastalo v hospodářské a sociální sféře, ale omezily se pouze na snížení cen, zavedení rekreačních pobytů, zvýšení některých platů a podpory rodin a zkrácení pracovní doby. [59]Ovšem vznikaly jisté diskuze a čím dál hlubší sebereflexe posledních dob ze strany spisovatelů.

---

[55] JANOUŠEK, P. a kol. *Dějiny české literatury 1945-1989, sv. 2 (1948-1958)*. vyd.1. Praha: Academia, 2007. ISBN: 978-80-200-1528-0, str. 156

[56]Tamtéž, str. 54

[57] CATALANO, A., *Rudá záře nad literaturou. Česká literatura mezi socialismem a undergroundem (1945 – 1959).* 1. vyd. Brno: Host, 2008. ISBN 978-80-7294-342-5 str. 112

[58] Tamtéž, str. 112

[59]Tamtéž, str. 112

Koncem března 1956 na zasedání ÚV KSČ došlo k několika odvážným a překvapivým kritikám. Jan Drda, jako předseda Svazu spisovatelů, kritizoval *Stalinův pomník* na Letné a obraz *Díkůvzdání československého lidu generalissimu Stalinovi*, jakožto projev kultu osobnosti. Václav Kopecký bědoval nad „*osudnými omyly*“, ale zdůrazňoval, že je „*nesprávné a osudné, kdyby dnes někdo chtěl negativní stránky Stalinovy činnosti a negativní rysy Stalinovy osobnosti přenášet na soudruha Gottwalda*“[60]. Začala se množit kritika na Václava Kopeckého. Krom toho se začaly množit i výroky ohledně literatury, cenzury, publikování. Jako kdyby se začalo přemýšlet o tom, co se dělo za ta léta, z nějakého jiného pohledu. Otázky, které vyvstávaly, projevily se markantním způsobem na II. sjezdu Československých spisovatelů.

3.4. II. sjezd Svazu československých spisovatelů

V dubnu roku 1956 se uskutečnil sjezd Svazu za účelem „vytrasovat nové cesty za literaturou“. Lidmi byla událost velmi sledována, „neboť probíhala v době, kdy se novým způsobem řeší některé otázky naši společnosti a na neposledním místě právě otázky kultury“[61].

Jelikož byla hutná atmosféra již ve vzduchu, poslalo ÚV KSČ účastníkům program sjezdu s tématy, o kterých se bude hovořit, pravděpodobně, aby usměrnili možné bouřlivé diskuze. Předseda SČS Jan Drda sám ve svém úvodním proslovu poznamenává, jak se situace „*dostala do nového osvětlení teď, po XX. Sjezdu KSSS! Odtamtud vyšlo světlo, jehož prudké paprsky prozářily tolik temných, nezkoumaných nebo lépe řečeno mlčky přehlížených nejasností a problémů*“. Sám reflektuje události posledních let a pokládá otázky k zamyšlení ohledně posledních let do pléna: „*Zobrazovali jsme své současníky, náš život, naše úsilí o výstavbu socialistické společnosti vždycky v sytých a pravdivých barvách s celým břemenem překážek, obtíží a chyb, anebo jsme vytvářeli místo toho učesanou a uhlazenou, ale pravdu skreslující a zamlžující nebo zužující legendu?*“[62]

---

[60] Tamtéž, str. 113
[61] *Všechny tvůrčí síly do služeb lidu*. Lidové noviny. 1956(č. 17) str. 1
[62] DRDA, J. *O stavu a úkolech československé literatury*. Lidové noviny. 1956,(č. 17) str. 3-6

S takovou atmosférou se vstupovalo do sjezdového zasedání. A i když se vedení Svazu snažilo zasedání „ukočírovat“ tím, že „*různost tvůrčích temperamentů i žánrů neruší společný cíl, jímž je úsilí o stranický, komunistický pohled na skutečnost*“[63], zcela se jim to nepodařilo. Po pár monotónních referátech přišli na řadu odvážlivci, kteří veřejně promluvili a jejichž slova stala se později předmětem diskuzí. Jednalo se o Vítězslava Nezvala, Františka Hrubína a Jaroslava Seiferta.

Nezval ve svém referátu kritizoval Ivana Skálu, „*jehož veršům nechybí mnoho k tomu, aby jedním uchem vstoupily do člověka a druhým ho prostě opustily*“, který odsoudil před lety dílo básníka Jaroslava Seiferta, klasika „ *v nejkrásnějším slova smyslu*“.

V období let 1948 až 1951 že „*bylo vedeno básníky, kteří se nedostali nad průměr, tažení proti všemu, co v poezii potíralo bezbarvost,…a co ve jménu skutečné lásky k lidem a k socialismu odvážilo se vystoupit s pravou poezií*.“. Dále kritizuje pojetí stranickosti v literatuře, a že její špatné pochopení vede k „*přepisu stranických usnesení a k jejich přepisu do poezie a prózy*“[64]. Veřejně ve svém projevu také říká, že se ho dotklo Štollovo odsouzení Františka Halase tak krátce po jeho smrti. Zmiňuje se i o dalších básnících, kteří byli umlčeni – ať už o uštvaném Konstantinu Bieblovi, který spáchal sebevraždu, Vladimíru Holanovi, kterému bylo zakázáno publikování, Františku Hrubínovi a Jiřím Kolářovi. „*Všichni ti, kteří u nás potlačovali poezii, potlačovali sám životní princip*“.[65]

Po Nezvalovi vystoupil František Hrubín, který veřejně prohlásil, že to byl „*nezdravý a ponižující stav pro českou literaturu, že v minulých letech nebylo možno mluvit o jejích problémech otevřeně*“. Mluví také o smrti Konstantina Biebla, o zahnání Jiřího Koláře a jeho tvorby do ústraní.

Ptá se: „*Kdo z nás si spokojeně chodí, spokojeně píše, spokojeně pobírá honoráře a klidně usíná,(…) kdo neřekne nahlas: Zde se děje křivda!(...) Kdo z nás tady o tom nevěděl?“*

Stejně jako Nezval vyzdvihuje dílo Halasovo a kritizuje Štollovy metody jeho zjevně negativního rozboru, který v budoucnu „*nebude k žádnému užitku*“.[66]

---

[63] JANOUŠEK, P. a kol. *Dějiny české literatury 1945-1989, sv. 2 (1948-1958)*. Vyd.1. Praha: Academia, 2007. ISBN: 978-80-200-1528-0, str. 55

[64] NEZVAL, V. *O některých problémech současné poesie*. Lidové noviny, 1956, (č. 17) str. 9-11

[65] NEZVAL, V. *O některých problémech současné poesie*. Lidové noviny.1956, (č. 17) str. 9-11

[66] HRUBÍN, F. *Z dalších diskusních příspěvků.*Lidové noviny. 1956, (č. 18) str. 10

Druhého dne vystoupil básník Jaroslav Seifert. To samo o sobě značí veliký pokrok, když nekomunistický spisovatel směl vystoupit na Sjezdu československých spisovatelů. Ve svém referátu bědoval nad uplynulými léty, kdy se básníci vyhýbali pravdě a lhali tak celému národu. Vrací se do minulosti k velkým českým básníkům a komentuje, že nikdo z nich by se nezastavil „*uprostřed svého díla, a stanuvše, oznámil svému národu a svým čtenářům, že nemluvil pravdu*“. Mluví o básnících jako o „*svědomí národa*“ a dále pokračuje: „*Kde jsme byli mi všichni, když po roce 1948 zasedal nad českou literaturou člověk, který neuměl česky a který rozhodoval o osudu českých spisovatelů a českých knih?*“[67], naráží tak na Pavla Reimana, vedoucího zahraničního oddělení ÚV KSČ a pravou ruku Rudolfa Slánského, který neuměl dost dobře česky a přitom měl silný vliv na to, co se bude a nebude vydávat.[68] Dále vyzývá, aby byli vybídnuti „*umlčení a neprávem vyloučení spisovatele,(...) k spolupráci*“ a aby měli možnost „*odpovědět dnes na útoky, na které nemohli odpovědět, když byli vylučováni z literatury*“.[69]

A tak se tyto tři referáty, které v sobě nesly několik odvážných poznámek proti straně, staly i terčem kritiky. Na Hrubínův referát reagoval skoro každý po něm vystupující a zasloužil si bouřlivý potlesk[70]. Vzneslo se na něj ale i několik kritik, předně tedy od Jiřího Taufera a poté od Ladislava Štolla.Taufer označuje jeho projev za „*pohled zpět*“ a že v něm tvrdí, že „*tak, jako myslí a cítí dnes, myslil a cítil před třemi, pěti a devíti lety (...) Ale pak musím říci, že mu nezávidím. Věřím totiž, že živlem básníkovým je stálá proměna, překonávání a růst.*“. Vyjadřuje se také ke smrti K. Biebla: „*Myslím, že kdyby Kosťa mohl vstát a přijít na sjezd, protestoval by*“ proti výrokům, které Hrubín přednesl. „*Padl jako komunista (...) žádná uštvaná laň*“[71]. Štoll zase ve svém referátu obhajuje svých Třicet let bojů za českou socialistickou poesii. Přiznává, že dnes by „*napsal mnohou formulaci jinak, ale pokud jde o celkovou její koncepci a pokud jde o základní charakteristiky vývojových procesů v naší poezii, je přesvědčen,že jsou pravdivé a že těžko by mohl na těchto soudech něco měnit*“.

---

[67] SEIFERT, J. *Diskusní příspěvek*. Lidové noviny. 1956 (č. 19) str. 9-10
[68] CATALANO, A., *Rudá záře nad literaturou. Česká literatura mezi socialismem a undergroundem (1945 – 1959).* 1. vyd.Brno: Host, 2008. ISBN 978-80-7294-342-5, str. 115
[69] SEIFERT, J. *Diskusní příspěvek*. Lidové noviny. 1956 (č. 19) str. 9-10
[70] JANOUŠEK, P. a kol. *Dějiny české literatury 1945-1989, sv. 2 (1948-1958)*. Vyd.1. Praha: Academia, 2007. ISBN: 978-80-200-1528-0, str. 55
[71]TAUFER J., *Diskusní příspěvek*. Lidové noviny. 1956 (č. 19) str. 11-12

Ve svém příspěvku prakticky pouze komentuje Hrubínův referát, který kdyby nabyl charakter programu sjezdu, „*vedlo by to k nesprávným závěrům a mělo by to neblahé důsledky, které básník jistě nechtěl*
a nepředvídal“. Snaží se Hrubína ukázat ve světle citově pobouřeného a hnaného básníka. I když se tak otevřeně vyznal, musí se dbát na objektivnost. „*Něco jiného je kritika a něco jiného je hrubost, záměrné osočování a topornost v používání kritických zbraní*.“[72]
Důsledkem sjezdu byli do nového ústředního výboru SČS zvoleni František Hrubín, Jaroslav Seifert a Milan Kundera, naopak překvapivě Jiří Taufer a Václav Řezáč již do výboru vybráni nebyli. Jan Otčenášek se stal namísto Jana Drdy prvním tajemníkem, jehož výkonně podporoval tajemník Jan Noha.[73] František Hrubín byl později společenským nátlakem donucen k sebekritice.[74]
I tak se dá ale mluvit o jistém uvolnění atmosféry v tak silném stranickém orgánu, jako byl Svaz spisovatelů, které bylo ale stále drženo zkrátka a kterému se strana snažila z co největší části bránit. A tak se žádné větší projevy nevole vůči režimu nekonaly, vedení strany stálo stále pevně v popředí a v řadách lidu měli stále mnoho stoupenců. Pro mnoho spisovatelů to byl ale zlom, někteří měli možnost zcela poprvé zapochybovat a podívat se na situaci z jiného úhlu pohledu, pro některé to byl klíčový okamžik. [75]
Jan Drda po dvou letech od sjezdu prohlásil na schůzi ÚV KSČ, že „*od Sjezdu probíhá ve Svazu velká krize (...) Příčina je v tom, že vedení Svazu není jasno, jak uplatňovat ideový vliv na práci spisovatelů.*“[76]
Na stránkách LtN se rozvedla rozsáhlá dvouletá diskuze filozofů, kde se rozebíral pojem „schematismus“ a „dogmatismus“, kde se řešilo aktuální politické dění a vymezování se vůči marxismu. [77]

---

[72] ŠTOLL L., *Diskusní příspěvek.* Lidové noviny. 1956 (č. 19) str. 10-11
[73] JANOUŠEK, P. a kol. *Dějiny české literatury 1945-1989, sv. 2 (1948-1958)*. Vyd.1. Praha: Academia, 2007. ISBN: 978-80-200-1528-0, str. 56
[74] CATALANO, A., *Rudá záře nad literaturou. Česká literatura mezi socialismem a undergroundem (1945 – 1959).* 1. vyd.Brno: Host, 2008. ISBN 978-80-7294-342-5 str. 119
[75] JANOUŠEK, P. a kol. *Dějiny české literatury 1945-1989, sv. 2 (1948-1958)*. Vyd.1. Praha: Academia, 2007. ISBN: 978-80-200-1528-0, str. 57
[76]CATALANO, A., *Rudá záře nad literaturou. Česká literatura mezi socialismem a undergroundem (1945 – 1959).* 1. vyd. Brno: Host, 2008. ISBN 978-80-7294-342-5 str. 117
[77] JANOUŠEK, P. a kol. *Dějiny české literatury 1945-1989, sv. 2 (1948-1958)*. Vyd.1. Praha: Academia, 2007. ISBN: 978-80-200-1528-0, str. 58

V literárním světě se vedlo také mnoho diskuzí a událo mnoho změn. Janu Grossmanovi a Jiřímu Kolářovi bylo znovu umožněno veřejně působit. Veřejně se diskutovalo o díle Františka Halase, a to i otevřeně s kritikou Ladislava Štolla, ke které se hlásil právě Grossman a Jiří Brabec. Diskutovalo se o avantgardě a moderně i o Skupině 42. Začalo se vydávat několik do té doby zakázaných děl, mezi nimiž byly i básnické sbírky Františka Halase, sbírka Jana Skácela, Holanovy texty, Škvoreckého *Zbabělci* a mnoho dalších. Také rostl kontakt se zahraničím a celkově překlady zahraničních děl.[78]
Mnoho umělců, a nejen spisovatelů, snažilo se socialistický realismus spojit s jistou modernitou, „*hledat styčné body mezi socialistickým realismem a moderním světovým uměním*“.[79]Důležitou roli sehráli také „Květňáci“, skupina okolo časopisu *Květen*, která se hlásila k tzv. poezii všedního dne.Hlavně její představitelé byli kritiky socialistického realismu a nápadně otevřeně vystupovali se svými názory, nejen na sjezdu spisovatelů, a vzbuzovali tak rozruch a mnoho diskuzí.

3.5. Expo 58

Bruselská výstava *Expo 1958* zúčtovala státu veškeré kulturní úspěchy poslední doby, když Československo získalo nejvíce ocenění ze všech zúčastněných zemí a dokonce i hlavní ocenění, Zlatou hvězdu.
Přípravy se začaly konat již roku 1955, kdy byly veškeré dokumenty a přípravy označeny za „tajné“ v celkové náladě režimu, tedy obav z nepřátel na straně západu. Celkově utváření výstavy nebylo jednoduché, jelikož do něj strana silně zasahovala a chtěla Československo ukázat v „záři socialistického ducha“. I přesto se ale autorům podařilo vytvořit náramné dílo. Za půl roku jejího konání ji navštívilo 6 milionů nadšených návštěvníků. Úspěchem byl moderní způsob prezentace, divák byl baven nejrůznějšími podněty, neustále byl něčím překvapován. Velký úspěch slavila *Laterna magika*, představení propojující divadlo, tanec, film, hudbu a živé konferování. Jejími tvůrci byli režiséři Alfréd Radok a Ján Roháč a scénárista Miloš Forman.[80]

---

[78] CATALANO, A., *Rudá záře nad literaturou. Česká literatura mezi socialismem a undergroundem (1945 – 1959).* 1. vyd. Brno: Host, 2008. ISBN 978-80-7294-342-5 str. 120
[79]Tamtéž, str. 120
[80]ŠTRÁFELDOVÁ, M., Expo 58 – „Úspěchnavzdory“.*Českýrozhlas*. [cit. 2018-07-07]. 24 min. In: http://www.rozhlas.cz/archiv/90vyroci/_zprava/expo-58-uspech-navzdory--1397439

Dalšími programy československého pavilonu byl projekt *Jeden den v Československu* či doprovodný program *50 let moderního umění*.[81]

ČSR se chtělo prezentovat hlavně technickými výtvory, to bylo od počátku hlavním cílem strany. Ovšemi umělci ze sebe vydali to nejlepší. Dostali jedinečnou možnost svobodně tvořit a chopili se příležitosti. Jednalo se z části ještě o avantgardní umělce (Jiří Trnka)z generace let předešlých, který se v uvolněnější atmosféře 2. pol. 50. let snažili ukázat světu, že jsme období stalinismu překonali.[82]

Na druhé straně tu byla KSČ, která chtěla světu ukázat, že Československo slaví úspěch. Chtěla dokázat nepříteli, jak se nám daří. To mělo za výsledek, že na výstavě byly prezentovány předměty, nábytek, ale i technické vymoženosti, které se u nás zdaleka nepoužívaly. Snažili se ČSR ukázat v lepším světle, než ve skutečnosti byla. Profesor Václav VilémŠtech již na počátku výstavby výstavy připustil: „*Každá výstava je trochu švindl, předstírá si něco, co není. Na druhé straně je to mezník, k němuž by se mělo ve státě dojít*.“ [83]

Právě z této výstavy se pak uchoval tzv. „bruselský styl“, kterým pyšní Češi a Slováci zdobili své domácnosti. Jednalo se o styl v umění, architektuře, ale i spotřebitelských předmětech, který se po bruselském úspěchu ve velkém rozšířil u nás v zemi. Po výstavě se vystavované kousky začaly vyrábět ve velkém, aby se mohly dostat ke všem lidem, kteří se nemohli výstavy účastnit. Šest tisíc lidí z celého Československa, samozřejmě prověřených, se smělo na výstavu jet podívat, ostatní si o ní pouze přečetli v novinách.

I přes tento veliký úspěch, který se podařil našim umělcům, architektům i technikům vydobýt, byli poté předvoláni před ÚV KSČ, jak vzpomíná Jindřich Santar. Sklizení úspěchu na západě bylo chápáno jako něco podezřelého a něco negativního.[84]

---

[81] CATALANO, A., *Rudá záře nad literaturou. Česká literatura mezi socialismem a undergroundem (1945 – 1959).* 1. vyd. Brno: Host, 2008. ISBN 978-80-7294-342-5 str. 120

[82]ŠTRÁFELDOVÁ, M., Expo 58 – „Úspěchnavzdory“.*Českýrozhlas*. [cit. 2018-07-07]. 24 min. In: http://www.rozhlas.cz/archiv/90vyroci/_zprava/expo-58-uspech-navzdory--1397439

[83]Tamtéž

[84]Tamtéž

3.6. Konec revizionismu

Ač byla doba sebeuvolněnější a lidé hledali nové směry a odpovědi na svoje otázky, byli zde i stále zatvrzelí tradicionalističtí socialisté, kterým se tato vlna vzruchu nelíbila. Názorová skupina, která se soustředila proti uvolněnějším tendencím, často hovořila o „liberalismu“ a nově vznikl pojem „revizionismus“, který byl charakterizován jako nebezpečný odklon od režimu, „*nejnebezpečnější forma ideologické diverz*e“. Již po sjezdu vytanuly tendence skoncovat se „*škodlivým duchem II. sjezdu*“ a tyto tendence postupně narůstaly.[85]

V roce 1957 na zasedání UV KSČ byl revizionismus tajemníkem Jiřím Hendrychem označen za největší nebezpečí a vytyčil body programu pro socialistické uvědomění. [86]

I mezinárodní situace se změnila, v Moskvě vyhlásili boj proti oportunistickým tendencím. U nás tento nátlak rostl, v letech 1958 a 1959 spolupracovala s ÚV KSČ ideologická komise, která kontrolovala instituce kontrolující kulturní činnost. Antonín Novotný, ve funkci prezidenta od listopadu 1957, vyjádřil se v zimě roku 1959 takto: Příští konference spisovatelů „*zhodnotí činnost Svazu čs. Spisovatelů jeho II. sjezdu v roce 1956, vypořádá se s mylnými názory a tendencemi některých skupin spisovatelů a vytyčí pozitivní program práce svazu do budoucna*“. [87]

Na zmíněné konferenci se tohoto úkolu chopil Ladislav Štoll, jež trval na tom, že je nutné s tradicí „*ducha II. sjezdu spisovatelů*“ skoncovat a že je třeba se vrátit ke komunistické stranickosti. [88]Ve svém referátu kritizuje „*pomlouvačné diskusní vystoupení Seifertovo*“[89] na II. sjezdu, zabývá se pojmem „*svědomí národa*“, opět kritizuje dílo Františka Halase, *Monology* od Jaroslava Kundery, dílo Karla Ptáčníka, a v neposlední řadě Škvoreckého *Zbabělce*.

Nechyběla ani kritická poznámka ke skupině kolem časopisu Květen: *„jaký například podíl na rozkolísanosti myšlení některých nedosti pevných mladých,*

---

[85] CATALANO, A., *Rudá záře nad literaturou. Česká literatura mezi socialismem a undergroundem (1945 – 1959).* 1. vyd. Brno: Host, 2008. ISBN 978-80-7294-342-5 str. 125

[86] JANOUŠEK, P. a kol. *Dějiny české literatury 1945-1989, sv. 2 (1948-1958)*. Vyd.1. Praha: Academia, 2007. ISBN: 978-80-200-1528-0, str. 59

[87] CATALANO, A., *Rudá záře nad literaturou. Česká literatura mezi socialismem a undergroundem (1945 – 1959).* 1. vyd. Brno: Host, 2008. ISBN 978-80-7294-342-5 str. 41126

[88]CATALANO, A., *Rudá záře nad literaturou. Česká literatura mezi socialismem a undergroundem (1945 – 1959).* 1. vyd. Brno: Host, 2008. ISBN 978-80-7294-342-5 str. 127

[89]JANOUŠEK, P. a kol. *Dějiny české literatury 1945-1989, sv. 3 (1958-1969)*. Vyd.1. Praha: Academia, 2008. ISBN 78-80-200-1583-9, str. 13

nadaných tvůrčích pracovníků měli někteří kritikové ze skupiny kolem Května.[90]"a v závěru svého vystoupení říká, že: „*strana nikdy nepřipustí, aby například vlivem uměleckého působení byla podrývána víra v uskutečnitelnost socialistických cílů, přesvědčení o pravém smyslu velkých revolučních proměn, aby byly šířeny nihilistické nálady a duch maloburžoazní subjektivistické skepse a deprese*".[91]

V dalších měsících po sjezdu začaly se konat razie proti revizionismu a na určitých místech docházelo k personálním obměnám z důvodu posílení stranickosti a ideového dohledu. Ve vedení svazu opět stanul Ladislav Štoll, Jiří Taufer, Ivan Skála či Zdeněk Pluhař. Jan Noha byl zbaven funkce tajemníka a prvním tajemníkem se záhy stal Ivan Skála. Z nakladatelství Československý spisovatel byl donucen odejít Jan Grossman, Josef Hiršal, Kamil Bednář, Václav Kocourek i ředitel Ladislav Fikar, jež byl nahrazen Janem Pilařem. [92]V nakladatelství se také zvedla kontrola děl, některá byla opět vyřazena z procesu výroby.[93]

Skončilo také vydávání časopisu *Nový život*a *Květen*, jejichž poslední čísla musela být před vydáním kontrolována vedením Svazu. Místo nich začal vycházet socialistický literární měsíčník *Plamen* v čele s Jiřím Hájkem. [94]

A tak se kruh opět uzavřel mnoha pravidly, nařízeními a zásadami, které tak vzaly možnost umělcům objevovat nová zákoutí tvorby a otevřeně působit. A samozřejmě ne jen jim. Je zajímavé, jak byla potlačena tato možnost uvolnění, jak se vystupňoval jistý odpor k postupnému progresu a jakou roli sehrála přetrvávající víra v socialistickou myšlenku a Sovětský svaz. Ovšem i přes všechny snahy strany vrátit kulturu do stavu předešlého, do období budovatelských let, k jisté změně a uvolnění přeci jen došlo. A to hlavně proto, že část umělců, která byla před tím s režimem pevně spjata, získala skrze vyřčené pochyby nový pohled a mohla také zapochybovat. Změnilo se pojetí kultury a umění, a i když byly dány zvenku jisté směrnice, uvnitř lidí se již zakořenil základ pro revoluční konec šedesátých let.

---

[90]ŠTOLL L. Do nového desetiletí. In: Z dějin českého myšlení o literatuře 3. Ústav pro českou literaturu AV ČR: Praha, 2003. ISBN: 80-85778-38-6 Str. 35
[91]Tamtéž, str.. 38
[92] JANOUŠEK, P. a kol. *Dějiny české literatury 1945-1989, sv. 3 (1958-1969)*. Vyd.1. Praha: Academia, 2008. ISBN 78-80-200-1583-9, str. 19
[93]Tamtéž, str. 19
[94]Tamtéž, str. 20

4 Události v zrcadle tisku

Tato kapitola přináší články ze zmíněných periodik, tedy *Literárních novin, Května* a *Hosta do domu*, a zabývá se tím, jaký měly postavení k daným situacím, které se v letech 1955 až 1959 odehrávaly. Jak se měnilo jejich působení a jejich obsah v průběhu doby. K tomu mi posloužily články, které považuji v rámci výzkumu za klíčové a na nichž ukazuji a dokládám svá tvrzení. Musím podotknout, jak už je zmíněno, články jsou vybírány mnou, a i když se snažím vybírat je co nejvíce objektivně, částečné subjektivitě se v tomto případě uniknout nedá. Jak již uvádím v úvodu mé práce, ani dohledat veškerá čísla všech periodik nebylo možné, a tak je má analýza postavena (především u měsíčníku Host do domu) ne na celém působení časopisů, ale na dohledaných číslech a článcích, která se ale dle mého dochovaly právě kvůli jejich klíčovosti a důležitosti. K tomu je nutné při čtení mé práce přihlížet.

4.1. Kohoutí zápasy

Host do domu, který začal vycházet v roce 1954 jako měsíčník strany bez určitých vyhraněných postojů, nechával prostor různorodým tématům a názorům a „*konfrontoval soudobou českou kulturu se zahraničními trendy*“[95]. Vlnu diskusí vyvolal článek Jana Trefulky[96], který se kriticky zaobíral tvorbou úspěšného komunistického básníka Pavla Kohouta. Ve svém článku *O nových verších Pavla Kohouta – polemicky* se zaobírá otázkou jednoho z nejčtenějších socialistických autorů vůbec a vyjadřuje se tak, že jeho verše „*stávají se jedním z nejvážnějších problémů naší poezie*“ (3 vybrané básně Pavla Kohouta v Příloze č. 1). Jeho dílo sice zachycuje veškerou aktuálnost, kterou se společnost zaobírá, ale je „*sešito horkou jehlou. Právě taková „aktuální“ díla zastarají neobyčejně brzy.*“ Tím ale Trefulka nekončí, poté odůvodňuje jeho neosobitost tím, že Kohout se stal „*produktem, ale i obětí... prostředí elitních svazáckých souborů velkých továren,*

---

[95] KNAPÍK, J.,FRANC M. a kol. *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948-1967.(Sv. I. A-O)* Vyd. 1. Praha: Academia, 2011. ISBN: 978-80-200-2019-2. Str. 360

[96] Jan Trefulka byl publicista a literární kritik, který, i když byl roku 1950 vyloučen z KSČ, přispíval do periodik jako *Host do domu, Nový život, Kulturní politika* ad. V 50. letech se zviditelnil právě kauzou o Kohoutových verších. V 50. letech pracoval jako redaktor v Krajském nakladatelství v Brně. V 60. letech byl pak oficiálním redaktorem Hosta do domu, koncem 60. let dokonce krátce jeho šéfredaktorem. *Slovník české literatury* [online]. Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR [cit. 2018-07-14]. Dostupné z: http://www.slovnikceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=882&hl=jan+trefulka+

prostředí tak trochu vyhýčkané, skleníkové, kde mládež dostává největší vymoženosti socialismu jako dar, s minimem vlastního úsilí, minimem protivenství.“. Jeho oblíbenost odůvodňuje tím, že „*mladý člověk, který nezná šíři ani hloubku*“, jelikož se v osnovách neučí o básnících jako je Sova, Seifert, Hrubín nebo dokonce Halas, „*ve své nezkušenosti se chápe prvního, co se mu nabízí*.“.[97]

Takový článek byl prakticky první svého druhu a vyvolal logicky mnoho debat, kritik a diskuzí. Ještě než se tak ale stalo, spisovatel Jan Skácel se v dalším čísle *Hosta do domu*Trefulky zastal. „*Jan Trefulka prvý formulovat a vyslovil nahlas(...) otázky, které už tu dlouho byly“, „zachránil českou kritiku před podezřením, že je hluchoněmá*“. „*První zevrubnější kritika Kohouta je zdravým bojem proti kultu osobnosti.*“ A svůj článek uzavírá Skácel takto: „ *Kohout má právo mít zlost, má právo se ohradit, má právo přemýšlet o tom, kde měl Trefulka pravdu a kde neměl. Trefulkova kritika musí Kohouta opravdu bolet, on musí tu bolest snášet mužně, nenastavovat prs k pofoukání, ale psát dále a lépe*“.[98]

Host do domu tak pobouřil nejen čtenářskou a spisovatelskou obec, ale také stranu, o to více, že časopis sám byl levicového zaměření, byl to časopis vydávaný Svazem československých spisovatelů.[99] V době vydání Trefulkova článku byl šéfredaktor na dovolené a do tisku jej propustil v zastoupení Ludvík Kundera, který zanedlouho na to musel časopis opustit. [100]

Jednalo se o první otevřené vyřčení názoru, o první slova proti socialistické kultuře, která pobouřila mnohých, zároveň ale mluvila z duše dalších. Debata, která se okolo těchto příspěvků rozpoutala, vlekla se poté i v roce 1955.

Sergej Machonin se pak v pátém čísle *Literárních novin*roku 1955 vrací k článku, vyjadřuje částečnou podporu, částečně Trefulkův výstup napadá.

„*Konečně v naší literatuře dochází k otevřenější výměně názorů o otázkách umění, na rozdíl od mnoha dřívějších svárů neplodných, protože většinou zastřených a zákulisních*“. Většina diskutujících zaměřuje se však pouze na konkrétní názory Trefulky, nikoli na celou myšlenku, která jediná má možnost „*ujasnit a určit, co je tu na materiálu Kohoutově kritizováno zásadně“*.

---

[97] TREFULKA, J. O nových verších Pavla Kohouta – polemicky. Host do domu, 1954 (č. 11) str. 505-508

[98]SKÁCEL, J. O verších Pavla Kohouta – v glosách. Host do domu, 1954 č. 12 str. 551-553

[99]JANOUŠEK, P. a kol. *Dějiny české literatury 1945-1989, sv. 3 (1958-1969)*. Vyd.1. Praha: Academia, 2008. ISBN 78-80-200-1583-9, str. str. 53

[100] UHDE, M. Dobré jméno zůstává. Host 2010 (č. 9) str. 10

A i když připouští, že mnoha divákům se opravdu nelíbí vytýkané chyby a přiznává: „*I nám se to všechno nelíbí.*“, v článku Jana Trefulky vidí jisté nebezpečí, které se zde nově rodí, a to nebezpečí individualismu. Apeluje na poezii jako výchovný prostředek, v duchu socialistické myšlenky. Machonin tvrdí, že *Host do domu,, hodil rukavici nejen Kohoutovi, nýbrž zaútočil přímo na ty ideové principy a názory o poslání literatury v našem životě, z nichž rostou básně Kohoutovy*
i jiných básníků.“,[101] což už se dá považovat za velké nařčení. Je také otázkou, myslel to tak Trefulka skutečně? Kritizoval ve svém článku celou ideologii a její principy?
Trefulky se zastává vůči Machoninovi v *Hostu do domu* František Trávníček s článek *Aby bylo jasno*, ve kterém, i když s částmi Machoninova projevu souhlasí (především s těmi kladnými), polemizuje s jeho osočením vůči skrytému nebezpečí v článku. K oné „*hozené rukavici*“ dodává: „*To je obvinění velmi vážné, ale nepravdivé a nespravedlivé. Redakce Hosta i celá redakční rada pevně a neúchylně stála, stojí a bude stát na stanovisku socialistického realismu, který je základním zákonem Svazu československých spisovatelů (...) Tento útok je celý Machoninův domysl.“*
Jan Štern se pak na schůzi SČS konané kvůli X. sjezdu sovětských spisovatelů k článku Jana Trefulky staví tak, že na to, na co onen článek ukazuje a celá jeho myšlenka, „*za to není odpovědny pouze autor, Jan Trefulka, ale celá redakční rada. Na základě mnoha příkladů můžeme tedy tvrdit, že ideové řízení českých svazových časopisů není uspokojivé a neodpovídá usnesením X. sjezdu naší strany.*“.[102]
Poslední vyjádření Hosta do domu k této kauze vyšlos názvem *Uzavíráme diskusi*. Na jednu stranu přitakávají v hodnocení Kohoutova díla, když citují sovětského básníka Stěpana Ščipačova: „*není dost přísný k sobě a nezdokonaluje formu verše*“, i tak ale přiznávají, že Trefulkův článek „*byl jako posudek neúplný, v některých bodech mlhavý a nesprávný*“. Ve své rozsáhlé sebekritice potom uvádí jeho nepřesnosti a chyby na pravou míru a dále se vyjadřují, že „*to, že redakce otiskla příspěvek Jana Skácela, hodnotí dnes sama jako hrubou chybu (...). Básníci se mohou a musí dělit podle hodnoty svého díla. Dělit, ale ne rozdělovat a stavět proti sobě, jak se o to pokouší Skácel. Je třeba jednoty české poezie (..). Litujeme, že se diskuze nepovedla tak, jak jsme předpokládali*.“[103]

---

[101] MACHONIN, S. *Za kritiku ideovou, tvořivou a pomáhající.* Lidové noviny. 1955 č. 5 str. 4
[102]ŠTERN, J. *Za ideový ruch na spisovatelské frontě*. Lidové noviny. 1955 č. 6 str. 3
[103] REDAKCE. *Uzavíráme diskusi*. Host do domu. 1955, (č.3) str. 117-119

Vzali tak na sebe velkou část viny a omluvili se za celou redakci. Ludvík Kundera, který příspěvek schválil jako zastupující redaktor do tisku, musel potom redakci opustit. [104]
Po uzavření vystoupení Hosta se k situaci vrátil sám Pavel Kohout. Po vyslechnutí všech názorů na věc reaguje sebekriticky, uznává, že vidí jisté nedostatky, polemizuje o nahlížení na svět a jeho odrazu v poezii a dá se říci, že dává v některých částech Hostu za pravdu. V druhé části svého článku ale kritizuje způsob Trefulkova a Skácelova vyjádření, když tvrdí, že „*pustili z lahve džina, který ještě poplete mnoho mladých hlav*“. Tvrdí, že jejich kritiku ocenili především ti, co „*stojí zcela nepokrytě na druhé straně fronty*“. „*Vaše diskuse způsobem, jakým byla vedena, otevřela možnost zaútočit na principy socialistického realismu.*“. Nejde ale pouze o *Hosta do domu*, domnívá se, že „*odpovědnost nese víc hlav: ty, kterépřipustily, aby se brněnský Dům umění a brněnská pobočka spisovatelů staly živnou půdou podivných názorů a nálad(...), ty, které připustily, aby byla diskuze v Hostu do domu nehorázně zfalšována*.“ Kohout uzavírá svůj článek takto: „*Těžko sice do roka a do dne, ale v nejbližších letech se možná shodneme na tom, že diskuze o tvorbě Pavla Kohouta byla jen předehrou druhého kola boje o směr a obsah české poezie*.“[105]. S tím se Pavel Kohout rozhodně nemýlil.

4.2. O sporech dědických

Jedním z problémů socialistické literatury bylo její vypořádávání se s nesocialistickou historií- není možné veškerá hodnotná díla, která vznikla před režimem zamlčet a přestat se k nim hlásit, ovšem jak se k nim postavit a která z nich uznat za vhodné nebylo rozhodně jednoduché.
Další z článků, který vyvolal velkou vlnu reakcí, otiskl začátkem roku 1955 Nový život. Jednalo se o článek Milana Kundery *O sporech dědických*, ve kterém se vyjadřuje dosti otevřeně proti „*dogmatikům z okruhu bývalé Tvorby, proti názorovým východiskům Štollovým a Taufrovým i proti tradicionalismu Zdeňka Nejedlého, tedy proti výrazným stereotypům poúnorového literárního myšlení*.“[106]

---

[104]UHDE, M. *Dobré jméno zůstává*. Host.2010 (č. 9) str. 10
[105] KOHOUT, P. *O smysl a poslání české poezie*. Literární noviny. 1957 (č. 13) str. 3
[106] Janoušek a kol. str. 53

Ve své rozsáhlé stati Kundera také „*aktualizuje dílo Rimbauda, Appollinaira, Mallarmea, Rilka, Pasternaka či Holana*
a vyjádřil názor, že i jejich přínos patří k neodmyslitelným znakům dnešního stupně básnického vývoje.“[107]Že socialistický realismus navazuje nejen na realismus klasický, ale i na styly protirealistické, na styly v 50.letech zatracované. Článek, jistě odvážný, byl reakcí a zastáním se Vítězslava Nezvala, který ve článku *GuilliameApollinaire*[108] obdivuje dílo onoho básníka, socialismem zavrženého. A měl mnoho ohlasů. Např. Jiří Šotola v Literárních novinách, ačkoli s tvrzením Kundery souhlasí, vytýká mu, že postihuje jen jeden problém poezie. Že kromě oné historické souvislosti, kterou můžeme vidět, je nutno „*kritického vztahu dnešního umění k umění bezprostředně předcházející epochy.“* Dále je podle něj nutné zabývat se novými tvůrčími objevy, „*vytváření nového*“ a „*zkoumání toho, co se již v dnešním umění ohlašuje jako zcela nové*“. „*Ano, dnešní naše poezie obsahu při nejmenším mnoho prvků básnické methody, mnoho jednotlivostí formy, mnoho „detailů“ z poezie předchozí epochy a my na ně nebudeme brát bič. Avšak musíme vědět a zdůrazňovat, že tím naše poezie mnoho získává, nýbrž zároveň se i dostává do různých rozporů, neboť tyto „detaily“ v sobě nesou i prvky myšlenkové, z nichž mnohé jsou často v protikladu k celkové koncepci života a světa (...)*“.[109]
Jan Štern se pak vyjadřuje na předsjezdové diskuzi, která je následně otištěna v Literárních novinách takto: „*Máme dobré důvody, když popíráme pomyslné zásluhy úpadkových směrů*,“ neznamená to však, „*že tím škrtáme a popíráme všechno, co vytvořili jednotliví umělci, kteří se k těmto směrům hlásili!*“. „*Naším dědickým dluhem není však omývat mrtvolu „ismů“. Naším dědickým dluhem je ukázat, co je živého na takových básnicích, jako jsou francouzští „prokletí poetové“ nebo jako je Apollinaire*.“.[110]

---

[107]JANOUŠEK, P. a kol. *Dějinyčeskéliteratury 1945-1989, sv. 2 (1948-1958)*. Vyd.1. Praha: Academia, 2007. ISBN: 978-80-200-1528-0 str. 54
[108]NEZVAL, Vítězslav. *GuillaumeApollinaire.*Literární noviny. 1955,(č. 35) str. 5
[109] ŠOTOLA, J. O sporech dědických, kapitola druhá. Lidové noviny 1956, (č. 5) str. 6
[110] ŠTERN, J. O kulturní dědictví a dědičných legendách. Lidové noviny 1956 (č. 15) str. 6

4.3. Dílo Halasovo

Nedlouho po smrti básníka Františka Halase, bylo roku 1950 odsouzeno celé jeho dílo Ladislavem Štollem[111] v jeho referátu *30 let bojů za českou socialistickou literaturu* a vytrženo tak z proudu oficiální literatury. Zajímavé ale je, že ještě rok před tím vyšlo několik poměrně kladných recenzí na Halasovo dílo, které se zmiňují o jeho pesimističtějších částech, ale nekladou jim takový význam (Miloš Vacík v Kulturní politice, Ivan Skála v Rudém právu)[112]. Halas byl krátce po své smrti označován za básníka pracujících, za někoho, kdo „stojí v řadě" – podle jeho sbírky *V řadě*.Smutek a soustrast nad jeho smrtí a básnickým odkazem vyjádřilo mnoho umělců a politiků, včetně prezidenta Klementa Gottwalda.[113]Ale rozdělení literatury a definování socialistického realismu v podobě referátu Ladislava Štolla bylo v té době vítáno, vzhledem k rozporům básnických odkazů a nahlížení na ně.A tak bylo Halasovo dílo vyřazeno z oficiální literatury. *„z Kunštátské chodby zmizela podobizna básníka, který tento kout Moravy oslavil na věky. I z různých knihoven, jak vím, zmizely Halasovy knihy. To se psal 1950,1951. Halasovy sbírky jistěže nevycházely;*", vzpomíná Ludvík Kundera na důsledky Štollova referátu[114]. Ten se snažil od konce 40. let básníka hájit a připomínat, zasazoval se o šíření jeho odkazu. Jak šel čas, ukázalo se, že ne všichni s výrokem ministra školství Ladislava Štolla, souhlasí, cožvyvolalo rozsáhlou mnoholetou debatu. Začalo to drobnými vzpomínkovými večery s Františkem Halasem, které byly pořádány jeho přáteli a umělci, postupně se začalyobjevovat články o jeho díle. V roce 1953 se v okrajovém moravském periodiku podařilo Ludvíku Kunderovi vytisknout článek *Šlehy – zapomenutá kapitola z činnosti Františka Halase*. O rok později se o jeho díle začalo mluvit více, při příležitosti 5. výročí jeho smrti.[115]

---

[111]Ladislav Štoll byl kritikem a literárním historikem, který se po roce 1948 zabýval kulturně politickými událostmi doby a stal se „hlavním řešitelem" v oblasti těchto otázek. V roce 1950 vyšel jeho referát 30 let bojů za socialistickou poezii, v němž rozděluje básnickou tvorbu a klade důraz na socialistický realismus v podobě S. K. Neumanna či Jiřího Wolkera ad. I jeho referát koncem 50. let otočí opět kulturní dění zpět ke směru oficiálního socialistického realismu. Jeho působení kulturní vzájemně se tedy ovlivňuje s působením politickým. Sám byl poslancem Národního shromáždění a od roku 1954 ministrem kultury. In: *Slovník české literatury* [online]. Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR [cit. 2018-07-14]. Dostupné z: http://www.slovnikceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=882&hl=jan+trefulka+

[112] BAUER, M. *Tíseň tmy aneb Halasovské interpretace po roce 1948*. 1. vyd. 1. Praha: Akropolis, 2005. ISBN: 80-86903-12-5 str. 12

[113] Tamtéž, str. 23

[114] Tamtéž, str. 129

[115] Tamtéž, str. 161

K této příležitosti Ludvík Kundera napsal do *Hosta do domu*článek*Známecelé dílo Františka Halase?,* který pojednává o jeho tvorbě a navrhuje, aby byla z jeho nepublikovaných básní, zapomenutých, cenzurovaných, nezařazených, nacházejících se pouze v rukopisech, vytvořena nová sbírka.„*Teprve knižní vydání těchto Halasových prací utvoří s jeho „oficiálními"sbírkami jeho celé dílo a vybuduje předpoklady k podrobnějšímu zkoumání Halasovy osobnosti a jejího významu pro naši literaturu, pro náš kulturní život.*". Vyzdvihuje jeho velké klady a některé jeho omyly a podotýká, že „*po pěti letech od smrti Františka Halase jsou dveře k všestrannému prozkoumání a zhodnocení jeho díla dosud – dokořán*."[116] Tím otevřel téma o básníkovi na, dá se říci, oficiální frontě.

Diskuze ale čítala tolik rozdílných názorů a výkladů, že je těžké dojít k nějakému jednotnému pohledu. Například spisovatel Ivanov v *Hostu do domu* roku 1956 píše, že „*Halas se v těchto svých příspěvcích ztotožnil se zájmy proletariátu (...). Halas v těchto svým provinách (...) přesvědčuje, že od počátku stál na straně dělnictva, na straně utlačených*". Buriánek prakticky ve stejné době zase ve svém skriptu o literatuře píše o Halasovi: „*V tom se jeví typický představitel kolísavých intelektuálů, kteří se důsledně nepřimkli k dělnické třídě a k marxismu-leninismu a ztráceli proto víru v revoluční síly.*", tedy přesný opak.

Milan Jungman píše ve svém článku „*Tam, kde to Halas učinil, tam byl opravdu velkým a silným básníkem. Není proto třeba se vracet k poezii jeho ideových i tvůrčích krizí. Ale navždycky si v srdcích poneseme jeho verše, v nichž vyslovil s velkou horoucností lásku ke své zemi a k svému lidu...*".[117]

Ludvíku Kunderovi to nedá, když později, zabývajíc se kritikou Ladislava Štolla, ve svém článku *Ještě k třiceti létům*, kritizuje a zpochybňuje některá Štollova tvrzení. Považuje Štollovu kritiku za nevyváženou a jednostrannou a svou stať uzavírá: „*Souviselo s celým ovzduším minulých let, že přemnozí začínající kritici okamžitě přijali polemický hlas Štollův za svůj a vysluhovali si prvé kritické ostruhy hanobením Františka Halase(...). Zdá se mi, že schůdnější cestou k novému hodnocení díla F. Halase (...), je především publikování Halasova básnického díla, jeho zapomenutých básní, jeho esejů o básnících a malířích, jeho statí o poezii atd.*". [118]

---

[116] KUNDERA, L. *Známe celé dílo Františka Halase?* Host do domu. 1954 (č. 10) str. 445-447
[117] JUNGMAN, M. *Básník a doba*. Literární noviny. 1954 (č. 43) str. 3
[118] KUNDERA, L. *Ještě k třiceti létům*. Literárníno viny. 1956 (č. 22) str. 4

Rozruch pak vyvolal článek Jiřího Brabce v *Květnu*, jež Štollův výklad kritizoval a sám se snažil o podání nového výkladu vztahu Halasova života a díla. „*Štoll izoloval, vytrhl z živého organismu díla jeden jeho rys, umrtvil ho, zbavil ho dvoudomosti a složitosti a překryl jím celek... Domnívám se, že kdyby se po Štollově přednášce rozvinula diskuze, mohly některé jeho myšlenky působit velmi podnětně. Takto však kniha někdy pomáhala k ideové stagnaci.*“[119]. Svůj rozsáhlý výklad Halasova díla publikoval ve třech za sebou jdoucích číslech Května. Ukázal ještě na skutečnost, že: „*Názor Štollův o Františku Halasovi se odrazil ihned v ediční politice. Halas se přestal na čas vydávat*.“.[120]

4.4. Otázky kolem socialistického realismu

Už od počátku nastolení socialismu u nás nebylo zcela jednoduché se domluvit a určit, co do socialistické kultury spadá a co jí už nějakým způsobem narušuje. II. Sjezd československých spisovatelů přinesl mnoho odvážných příspěvků, které by o pár let dříve nesměly být předneseny, právě pro svůj kritický pohled na ideologickou kulturu. Otevřel znovu mnoho diskuzí o tom, co je to socialistický realismus, jak na něj nahlížet. Přinesl mnoho kritik jak na jeho hlavní představitele, tak na kritiky hlavních představitelů. Hlavním tématem však bylo nedávné zhroucení Stalinova kultu osobnosti.
Jaroslav Langer v Literárních novinách uveřejnil trefnou krátkou báseň o průběhu sjezdu a sebekritice básníků:

Odpovědnosti se každý zhostí;
„Já nic – všechno kult osobnosti!“
Začíná být už věru k zlosti,
Tenhle „kult kultu osobnosti“.
-
Žádný kult se nezhubí,
Tím, že se obrátí naruby.[121]

---

[119] BRABEC, J., *A co básník*. Květen. 1956-1957, (č. 9, 10 a 1)
[120] BRABEC, J., *A co básník*. Květen. 1957 (č. 1) str. 48
[121] LANGER, J. *K sjezdovýchreferátům*. Lidovénoviny 1956 (č. 19) str. 3

Otázky kolem socialistického realismu nevyvstávaly pouze u nás, ale také v dalších socialistických zemích – v Polsku, SSSR, Bulharsku či Jugoslávii.[122]Překlad polského referátu *Mytologie a pravda* od historika a kritika Jana Kotta otevřel mnoho otázek i u nás. Uveřejněn byl v Novém životě roku 1956, č. 6.[123]*„Kritizoval projevy kultu osobnosti, „mytologizaci" třídního boje v literatuře a v souvislosti s tím odmítl i „úřední kanonizaci" pojmu socialistický realismus."*[124]Otevřel tak znovu toto rozsáhlé téma a diskuzi o poválečném vývoji literatury.

Vladimír Dostál ve svésérii článků*Na obranu socialistického realismu* hájí se před Kottovým tvrzením: „*socialistický realismus není výmyslem ani Stalinovým, ani Ždanovým, ba ani Gorkého, ale logickou nutností samotného uměleckého vývoje."*. Přiznává, že na tento umělecký styl „*se nedá ještě dnes odpovědět hotovou definicí. A definice mají pro umění vůbec pramalý význam*.". Ve své stati vyzdvihuje socialistické umělce 20. let, jako např. Wolkera, a mimo jiné udělal autora socialistického realismu také z Jaroslava Haška a jeho „*geniálního Švejka, neboť Haškův pohled na světovou válku je v něm zbaven nemarxistickýchiluzí, neboť satirikův smích vyvěrá ze životních zkušeností bývalého komisaře Rudé armády*". „*Theorie socialistického realismu rozhodně zaostává za jeho tvůrčí praxí(...). Ale jsou tu základy a více než úctyhodné".*[125]

„*Poslední půlstoletí v dějinách umění nás přesvědčilo, že v přítomné době hranice skutečné modernosti a hranice socialistického realismu se blíží ke svému splynutí.*".[126] Jeho článek se samozřejmě neobešel bez reakce, jako například když jeho nedostatečné nahlížení na věc komentoval Jan Cigánek a doplnil o potřebu nahlížení na realismus jako na „uměleckou metodu". „Dnešní realita vyžaduje nové zobrazovací prostředky" konstatuje a uvádí, že umělec v dnešní době zobrazuje skutečnost jinými způsoby než dříve a na to je nutno nahlížet.[127]

---

[122]JANOUŠEK, P. a kol. *Dějiny české literatury 1945-1989, sv. 2 (1948-1958)*. Vyd.1. Praha: Academia, 2007. ISBN: 978-80-200-1528-0 str. 156

[123]ŠÁMAL, P. In: PRIBÁŇ, M. *Z dějin českého myšlení o literatuře 2 (1948-1958).*Vyd. 1.Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2002. ISBN: 80-85778-36-X

[124]ŠÁMAL, P. In: PRIBÁŇ, M. Z dějin českého myšlení o literatuře 2 (1948-1958). Vyd. 1.Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2002. ISBN: 80-85778-36-X str. 602

[125] DOSTÁL, V. *Na obranu socialistického realismu*. Lidové noviny 1956 (č. 35) str. 6

[126] DOSTÁL, V. *Na obranu socialistického realismu*. Literární noviny 1956 (č. 36) str. 6

[127] CIGÁNEK, J. *Na okraj jedné kritické konfese*. Literární noviny 1956 (č. 43) str. 6

Bohumír Macák mluví zase o vůli „*připustit všechny tvůrčí postupy, které by mohly vést k rozvinutí socialistické literatury*“. Rozlišuje literaturu, kterou by měli řídit spisovatelé a kulturní politiku, která „*musí být přirozeně řízena jinak*“. Vzpomíná na Trefulkovu kritiku veršů Pavla Kohouta a dodává: „*Dnes už by to nebylo možné. Dnes už se uplatňuje známá věc, že nesprávný názor nevyvrátíš jinak než důkazem*.“. Macák také apeluje na to, aby byla spisovateli čtena i literatura západní,protože „*spisovatel musí poznat soupeře, i když je z protějšího břehu (...) Spisovatel může brát z kterýchkoliv děl minulosti poučení, (...) jestliže v ní je nějaké poučení*.“. [128]

Václav Zykmund reaguje poté na článek tehdejšího předsedy Bulharské akademie věd, Todora Pavlova, který odsuzuje umělce, kterýpochybují nad socialistickým realismem a tím pádem i nad komunismem vůbec. Že socialistický realismus byl, je a bude dokonalý tak jak je, jen je potřeba odstranit z něj nedostatek – schematismus. Zykmundreaguje takto: „*Je potřeba znovu a jakoby poprvé přistupovat ke všem otázkám umění.* (...) *Umělec jednou vytvořil to, co bylo v něm, a nechceme-li, aby ztratil základní vlastnosti umělce, nikdy ho nenuťme, aby vytvořil něco, co v něm není. Kritizujme ho za jeho umělecké nedostatky. Starejme se především o to, aby umělecká teorie byla vždycky přesná a stranická a aby měla ofenzivní sílu.“*.[129]

Josef Hrabák zaobírá se například ve svém článku experimentálním uměním, jeho historií a kritikem F. X. Šaldou, který tyto experimenty prosazoval. Tvrdí, že i když dříve tyto pokusy nebyly příliš zdařilé, v dnešní době se bude již experimentování lišit od pokusů dob předešlých. „*Experiment již není dílem především intuice, ale dílem racionálního poznání světa... Hledání nových forem bude dáno úsilím o vyjádření ostře viděné skutečnosti, která se před našima očima prudce mění, neboť jí svou prací přetváříme.*“. Dokonce již považuje experimentování za něco nutného. „*Naši spisovatelé si kladou menší cíle, než jaký je jejich úkol. Odtud to tápání a šeď naší prózy. Na jedné straně strach z experimentu proto, že by autor mohl být nařčen z formalismu, a na druhé straně snaha vyhnout se experimentu proto, že experimentování nese s sebou jisté riziko a spisovateli je pohodlnější spokojit se dílem prostředním než riskovat ztroskotání*.“.[130]

---

[128] MACÁK, B. *Improvizace na aktuální téma*. Host do domu 1956 (č. 12) str. 550-552
[129] ZYKMUND, V. *K současným diskusím o socialistickém realismu a ještě jiných věcech*. Host do domu 1957 (č. 6) str. 261-264
[130] HRABÁK, J. *Několik myšlenek o experimentálním umění*. Host do domu 1958 (č. 5) str. 218-221

4.5. Květen

Časopis Květen přišel druhého roku svého působení s programem poezie všedního dne, který také představil na II. sjezdu Svazu československých spisovatelů. [131] Jejich program se netýkal pouze zájmu pár spisovatelů, ale o „*obecnější, nadindividuální potřeby změnit charakter literatury a literárního života*.“[132] Opěrným bodem programu se stala stať Miroslava Holuba, která vyšla v *Květnu* s názvem *Náš všední den je pevnina*. Holub v článku apeluje na důležitost faktů: „*Jen zachycením faktů života můžeme postihnout dynamiku světa, nesmírného vývoje, který se valí kolem nás a v nás. Potřebujeme oporu, oporu v tom, co je jisté, v čem nás oči a uši neklamou – ve faktech*.“. „*Úhrnem tedy, jak už bylo několikrát nesměle naznačeno, existuje v naší mladé literatuře tendence k poezii všedního dne, která by byla pravdivější a funkčnější než to, co bylo o naší skutečnosti psáno dřív. Jde jí o zachycování faktů obyčejného, každodenního života, neboť jen z nich lze tvořit věrný a dynamický jeho obraz*.“[133]

Tak vstoupil *Květen* do povědomí společnosti. Jeho autoři byli pravidelní ale i občasní přispěvatelé, šéfredaktorem byl nejdříve Bohuslav Březovský, odč. 7/1957 pak Jiří Šotola. Redaktory byli Karel Hrách, Antonín Hulík, Karel Ptáčník a Antonín Řeřábek. Nařízení časopisu se podílela ještě redakční rada, která přispívala nejčastěji. Jednalo se např. o J. Brabce, J. Bruknera, B. Březovského, M. Červenku, M. Floriana, M. Holuba, K. Hrácha, I. Klímu, M. Kunderu, V. Kocourka, J. Otčenáška, K. Ptáčníka, K. Šiktance, J. Štroblovou a J. Vohryzka. [134]

Časopis se hlásil k socialistickému realismu, ale zároveň se jej snažil revidovat. Jeho redakce psala velmi otevřeně a vydala mnoho odvážných kritik a názorů. Jednou takovou kritikou byl článek *Kritiku aktivní či reaktivní?*od Josefa Vohryzka, který se zabývá knihou Jiřího Hájka *Problémy a výhledy dnešní prózy* a píše o něm, že je „*autor téměř nikdyneformuluje otázky, nevymezuje problémy; jeho výklad plyne spíš ve formě volných komentářů apolemických odboček, v nichž se nejčastěji proplétá několik různorodých otázek najednou.*“ Píše, že Hájek je spíše sociologický kritik.

---

[131]KNAPÍK, J.,FRANC M. a kol. *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948-1967.(Sv. I. A-O)* Vyd. 1. Praha: Academia, 2011. ISBN: 978-80-200-2019-2. Str. 488

[132]JANOUŠEK, P. a kol. *Dějiny české literatury 1945-1989, sv. 2 (1948-1958)*. Vyd.1. Praha: Academia, 2007. ISBN: 978-80-200-1528-0 str. 244

[133] HOLUB, M. *Náš všední den je pevnina*. Květen 1957, č. 1 str. 1-2

[134]*Slovník české literatury* [online]. Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR [cit. 2018-06-24]. Dostupné z: http://www.slovnikceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=882&hl=jan+trefulka+

Ovšem i sociologická kritika literatury by měla „*poznávat a ne odvozovat, bojovat a ne si přikládat polínko, musí si stavět vlastní otázky a ne jenom cosi zprostředkovávat. Musí být aktivní a ne reaktivní*.“. V závěru práce se zabývá dogmatismem a jeho překonáním: *„Setrvávat v dogmatismu je možno dvojím – ne jedním! – ale dvojím způsobem: opakování dogmat i jejich ‚vyvracením‘. Vybřednout z dogmatismu, dospět nebo alespoň vážně směřovat k marxistické literární kritice a navázat tak na přerušenou tradici dvacátých a třicátých let – to je podle mého soudu možné jedině dialekticko-materialistickou analýzou a novým, dialekticko-materialistickým položením otázek. Nové položení otázek bez analýzy znamená vytvářet nová dogmata, zatímco analýza bez nového položení otázek znamená pouhou analýzu dogmat.“ Je nesmyslné ničit „dogma na půdě dogmatismu“*[135], čímž, se dá spekulovat, částečně napadl ideologický systém. A rozpoutal vlnu diskuzí, přičemž si s Jiřím Hájkem několikrát přes periodika odpověděli. Jiří Hájek vyčítá Vohryzkovi „*vztah ke skutečnosti*“. Obviňuje ho z „*politické instance*“ a že „*smiřuje dogmatismus s revizionismem*“[136]. Za redakci *Května* rozpoutaný boj uzavírá až Šotola s Červenkou. Vyčítají Hájkovi „*překrucování*“ a konstatují, že „*tak se v dobré společnosti nepolemizuje.*“[137].

Dalším výrazným souborem článků byl výklad Halasova díla od Jiřího Brabce (kapitola 4.3. Dílo Halasovo) ve studii *A co básník*?.

Většina autorů Května stále inkliminovala k tendencím 40. a 50. let a proto se jejich kritické myšlení v 2. pol. 50. let střetávalo nejen s proudem oficiální literatury, ale také s těmi, kteří stáli mimo oficiální literaturu. [138] Dokládá to například článek Václava Havla uveřejněný na stránkách Května. Ve své stati Pochyby o programu kritizuje jisté nedostatky vymezení programu: „*Nebylo totiž (...) jasně řečeno, že tu jde o program jen části generace, (...)a že právo na existenci má i jiné chápání úkolů mladé literatury*“. Dále „*nebylo konkrétně řečeno, zda toto umělecké snažení považuje samo sebe za nutný projev vývojového procesu socialistického realismu na české půdě, či zda se považuje za určitou revizi socialistického realismu, či zda vůbec nesouhlasí s jeho tezemi a pojmoslovím (...)“*.

---

[135]VOHRYZEK, J. *Kritiku aktivní či reaktivní?* Květen, 1957 (č. 4) str. 169
[136]HÁJEK, J. *Polemiky, rámusení a programy*. Literární noviny 1958, (č. 11) str. 8
[137]ČERVENKA, M., ŠOTOLA, J. *Ještě o literární kritice.* Květen, 1957 (č. 11) str. 589-591
[138]SAMAL, P. In: PRIBÁŇ, M. *Z dějin českého myšlení o literatuře 2 (1948-1958).*Vyd. 1.Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2002. ISBN: 80-85778-36-X str. 602

Tvrdí, že „*stále ještě shází do programu v pravém slova smyslu*“, že se musí konkrétněji vymezit, jelikož „*chceme psát o všedních dnech lidí dělající socialismus, a kdo chce poďte s námi, je trochu málo*“.[139] Jejich vztah ke Skupině 42 podle vyjádření některých autorů nebyl nijak blízký. Miroslav Červenka se hned ve stejném čísle jako Havel vyjádřil tak, že se dosud Skupině 42 nevěnoval. Jiří Šotola potom tvrdí, že „*návrat k tvorbě Skupiny 42 by znamenal „literátštinu““*. Jaroslav Boček pokusil se tedy nastolit jisté vymezení, když ve svém článku potvrzuje, že „*poezie všedního dne sebe sama chápe jako součást dosavadní socialistické literatury a že je přínosem mladému socialistickému realismu.“*[140]
Dá se říct, že mladá skupina básníků kolem Května se konfrontovala s názory „na všech frontách“. Miroslav Červenka se ve své stati *Holub a Brukner* snaží hájit kritizovaná díla obou spisovatelů – Holubovu *Denní službu* a Bruknerovu*Malou abecedu*. [141]
Spolu s Jiřím Šotolou ve článku Ještě o literární kritice konstatují vyhrocenou situaci: „*Kdo nemá názory, nemusí se s nikým o nic přít. (...) Květen má poslední dobou zse rozlitý ocet na všecky strany.“. „Tvorba, kterou soustřeďuje Květen, se rozvíjí. Už dávno přestalo jít o pouhé provokace, kuriozity, podněty. Pomalu budujeme svou koncepci života a umění. Nejde o to, aby ostatní nám tuto stavbu usnadňovali. Těm, kteří s námi nesouhlasí: ukazujte na naše nedůslednosti, stavějte nám do cesty překážky – vždyť jsou i překážky plodné. Snažte se však potlačit malodušnost, nechte malicherností a úskoků. Nenecháte-li, dá pámbu, něco řekneme. (...)“*[142]
Jenže časopis *Květen* už toho moc říci nestihl. K takovému širšímu pojetí marxismu, který Květen představoval, došla společnost až v 60. letech[143]. V tuto dobu na to ještě nebyla připravena. Upevněním moci Komunistickou stranou na konci 50. let a potlačením „revizionistických tendencí“ logicky tedy dochází k zásahu dojeho fungování a následně jeho úplnému zastavení (viz kapitola Pryč s revizionismem)

---

[139] HAVEL, V. *Pochyby o programu*. Květen 1956 (č. 1) str. 29-30
[140]ŠÁMAL, P. In: PRIBÁŇ, M. *Z dějin českého myšlení o literatuře 2 (1948-1958).*Vyd. 1.Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2002. ISBN: 80-85778-36-X str. 603
[141] ČERVENKA M. Holub a Brukner. Květen 1958 (č. 11) str. 605-609
[142] ŠOTOLA, J. ČERVENKA, M. Ještě o literární kritice. Květen 1958 (č. 11) str. 589-591
[143]ŠÁMAL, P. In: PRIBÁŇ, M. *Z dějin českého myšlení o literatuře 2 (1948-1958).*Vyd. 1.Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2002. ISBN: 80-85778-36-X str. 603

4.6. Pryč s revizionismem

Ačkoli se v předešlých kapitolách vyskytují převážně odvážné a otevřené názory, dá se říct, že se jedná pouze o část společnosti takto přemýšlející. Druhá část, konzervativnější, pak proti těmto proudům tvrdě vystupovala a brala je jako záměrné narušování socialismu. Samozřejmě se jedná hlavně o vedení strany, dále pak o některé konzervativní spisovatele.

Po vystoupení Ladislava Štolla na zasedání ÚV SČSS s jeho referátem *Literatura a kulturní revoluce* se ještě zesílil už tak nemalý tlak společnosti proti „duchu II. sjezdu spisovatelů"- Štoll pak konkrétně zmiňuje časopis Květen a kritiky Grossmana a Vohryzka.[144]

Když už bylo patrné, jaký bude výsledek zasedání, vyšel článek Milana Jungmanna, kde hovoří o „*začarovaném kruhu*", ve kterém se veřejnost ocitla, a že „*vlečeme s sebou něco, co za každou cenu se sebe musíme setřást, abychom mohli s novým uvolněním vykročit kupředu*". Odůvodňuje to mimo jiné tím, že „*uzavřenost a orientace na omezené skupiny je zvláště pro mladé zhoubná*.". Dále se již dostává k tomu, že „*Do nejuzavřenějšího prostředí se dostala skupina některých mladých i „mladých" autorů, soustředěná kolem časopisu Květen. O jejich chybách se v poslední době psalo, žel také hodně podrážděně, což nepřispělo k zdravějšímu vývoji časopisu. Také my jsme si s ním už před časem vyměnili několikrát kritické štulce.*". I přesto, že oceňuje, že „*mladí v Květnu měli odvahu vířit stojaté vody"*, tvrdí, že jejich názory jsou „*stále zmatenější*". Po kritice Miroslava Červenky za jeho uzavřenost a nadřazenost, kterou přiřazuje mladým básníkům a tím se uzavírá do nezdravé atmosféry (poukazuje na jeho doslov k básnické sbírce *Hlubší než smrt*), pak uzavírá svůj článek výstižně: „*Činy o nás rozhodnou, tvorba ukáže, zda jsme pochopili včas a do všech důsledků výzvu života.*".[145]

O dvě čísla později pak Jungmann píše, že „*hned od počátku své existence nesla redakce Května riziko větších omylů než kterákoli jiná*". Ocitli se „*v zajetí nebezpečných iluzí, že jedině oni ve své činnosti správně a důsledně používají marxismu, a nevidí, že ve snaze obrodit naši kritickou metodu zbloudili*". Tvrdí, že v nejdůležitějších otázkách opustili marxistické myšlenky. K aktuálnímu dění se vyjadřuje takto: „*Kritiku, které jsou v poslední době vystavení, však nepřijímají, nezamýšlejí se nad ní, jsou nad ní povzneseni.*

---

[144]ŠÁMAL, P. In: PRIBÁŇ, M. *Z dějin českého myšlení o literatuře 2 (1948-1958).*Vyd. 1.Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2002. ISBN: 80-85778-36-X str. 609

[145] JUNGMANN, M. *Tvorba rozhodne*. Literární noviny 1959 (č. 7) str. 1 a 8

Cítí se ukřivděni a jsou jistě odhodláni trpět pro své přesvědčení.". Jejich utrpení ukončí až uvědomění, že se ocitli „*samojediní ve vzduchoprázdnu, kam za nimi nikdo nepůjde, a nejméně umění vskutku mladé*".[146]

V následujícím čísle po konferenci Svazu byly *Literární novinyplny* převážně přepisem referátu Ladislava Štolla a pár dalšími. Někteří autoři jako např. literární kritik Jiří Brabec, doznali jisté chyby a omyly, kterých se v posledních letech dopustili. Jiří Šotola[147], odpovědný redaktor *Května*, také uznává chyby časopisu: „*Je to především v důsledku názorové krize teorie a kritiky v časopise,způsobené mnohým zakolísáním a teoretickou nevyhraněností i tím, že některým názorům se vinou málo přesné a přesvědčivé formulace správně neporozumělo, i tím, že teoreticko-kritická část Května trpí malým pochopením společenského významu umění, ústupem od závažných společenských a kulturních otázek a nedostatkem takových myšlenek, jež by dokázali přesvědčit (...) vlastní tvůrčí praxi*." Tím dal Šotola prakticky Štollovi a dalším kritikům časopisu za pravdu. Pro jeho záchranu pak navrhl jeho přeměnu na *„časopis mladých spisovatelů a talentovaných začínajících autorů".*[148]

V březnovém čísle *Května* pak vyšla ona rezoluce koherence,kde byl Květen označen za vliv „*cizí a revizionismu nahrávající, ve svých konečných důsledcích nepřátelský*".[149] Ve zprávě z konference, též otištěné v časopise je pak psáno, že „*redakce i redakční rada Května se neukázaly schopny plně odpovědnost za ideový profil časopisu nést*" a že „*mladí spisovatelé si zaslouží svůj literární časopis*", ovšem musí splňovat jisté požadavky společnosti: „*1. aby to byl časopis mladé literatury, nikoli jen určité její skupiny;*
2. aby se tento časopis vyrovnal nekompromisně s nesprávnými názory mladých teoretiků", „*tak by se stal časopis mobilizátorem a organizátorem styku mladých literátů s naší současností.".*[150]

---

[146] JUNGMANN, M. *Cesta do vzduchoprázdna*. Literární noviny 1959 (č. 9) str. 8
[147]Jiří Šotola byl šéfredaktorem Května od roku 1957, krom toho ale také dramatikem, prozaikem a televizním scénáristou. Již od konce 40. let pracoval jako režisér a dramaturg v mimopražských divadlech. V 60. Letech pak přispíval do T´Kultury, Kulturní Tvorby, stal se nakrátko zastupujícím šéfredaktorem literárních novin a prvním tajemníkem Svazu československých spisovatelů (1964-1967). Po celou dobu existence časopisu Květen se jej snažil bránit a udržovat při jeho existenci. In: http://www.slovnikceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=983&hl=%C5%A1otola+
[148] ŠOTOLA, J. *Z referátu*. Lidové noviny. 1959 (č. 11) str. 8
[149]*Rezoluce celostátní konference Svazu čs. spisovatelů ve dnech 1. a 2. března 1959 v Praze*. Květen, 1959, (č. 3) str. 97-8
[150]*Ze zprávy ústředního výboru Svazu čs. spisovatelů. Květen*, 1959 (č. 3) str. 98-99

Ve čtvrtém čísle je pak též jako v *Literárních novinách* otištěn referát Ladislava Štolla *Úkoly literatury v kulturní revoluci*, či článek Jiřího Šotoly *Náročný program*, ve kterém přiznává jisté selhání ve snaze časopis ještě zachránit. „*Je nesporné, že jsme častokrát, a někdy i ve zcela principiálních otázkách, nedokázali dost pevně časopis a jeho autory názorově vést, dost rázně oddělit špatné od dobrého*“.[151]
Páté číslo poté nevykazuje žádné známky větších změna v šestém čísle je pak vložen list s informací, že Květen spolu s novým Životem zanikají a budou nahrazeny novým měsíčníkem *Plamen*, vedeným paradoxně Jiřím Hájkem, hlavním nepřítelem a kritikem časopisu Květen.

6Zhodnocení a zamyšlení

Po smrti Stalina a Gottwalda v roce 1953 začalo ve společnosti docházet k jistému uvolnění, které se začalo projevovat odvážnějšími názory otiskovanými i ve mnou zkoumaných kulturních periodikách. S těmito do té doby nemyslitelnými činy jako první přišel *Host do domu*, ve kterém se Jan Trefulka jako první vyslovil se svým názorem proti veršům komunistického básníka Pavla Kohouta, a i když to přineslo jisté důsledky, rozhodně nebyly nikterak tvrdé[152]. Dokonce se mnozí přidali na Trefulkovu stranu s tvrzením, že už bylo na čase, aby někdo tento zdravý proti názor vyslovil.
Host do domu také rozpoutal dlouholetou diskuzi o díle Františka Halase, který se stal jedním ze stěžejních problémů a diskuzí 2. pol. 20. let. Dalo by se říci, že se v diskuzích o jeho tvorbě odrážely základní rysy a problémy socialismu. Co bylo na díle Františka Halase tak diskutabilního a sporného, že se o jeho díle vedly spory ještě v 60. letech?
Do 50. let byl povětšinou básníkem oblíbeným, čteným, známým a uznávaným.Referát Ladislava Štolla*30 let bojů za českou socialistickou poezii* potom jeho tvorbu zavrhl a „vyškrtl“ z kulturního světa.Začal se kritizovat hlavně Halasův pesimismus, jeho přístup k životu, individualistický, zahleděný do sebe – což byl opak socialistického pospolitého vzoru. Byl to ale opravdu hlavní důvod? František Halas sám se vyskytoval aktivně za svého života v politice a byl aktivním členem KSČ.

---

[151]ŠOTOLA, J.:*Nároční program*. Květen, 1959 (č. 4.) str. 145-147
[152] UHDE, M. *Dobré jméno zůstává*. Host, 2010 (č. 9) str. 10; V článku doslova stojí: Nakonec to dopadlo po brněnsku: nikdo nepřišel o existenci, Ludvík Kundera dostal stipendium od Literárního fondu, Trefulka nebyl vyhozen z bídného místa propagačního referenta v Domě umění.

V roce 1947 navštívil Polsko a SSSR a tyto události v něm probudily jisté pochybnosti v komunistickou stranu[153].Krátce potom zemřel a i přes jeho dosavadní oblíbenost stal se v roce 1950 pohoršujícím příkladem pro socialistickou literaturu. Existuje také jistá *Závěť*, která poté vyšlav 50. letech v exilu, a která dokládá změnu jeho názorů na socialismus a na vývoj doby. I toto mohl být důvod k jeho uměleckému „odepsání". Jednalo se ale o článek psaný rukou Jindřich a Chalupeckého, který se ke článku přihlásil až roku 1969. V 50. letech se o její pravosti vedly spory a velká část literární obce věřila v jeho pravost. [154] I když ji Halas nepsal, text odpovídal jeho názorům, ke kterým dospěl na konci svého života.[155]

Celkově zajímavá je debata kolem socialistického realismu od jeho začátku až do konce 50. let, jelikož rozpory v jeho fungování a v jeho vystupování ho neopustily snad ani na chvíli. Ve zkoumaném období let 1955 až 1959 se jednalo o diskuze především ve vztahu k člověku samotnému, k řešení vnitřních problémů, pesimistických náhledů na určité situace, což bylo více méně bráno jako rozpor s jednotou stranynespokojenost se životem nebo přehlížení společnosti jako celku (jak tomu můžeme vidět u Františka Halase). Dalším problémem jistě bylo vyřešení vztahu socialistického umění s uměním předešlým, převážně s prvorepublikovou avantgardou (jak tomu dokládají i reakce na články Vítězslava Nezvala a Ludvíka Kundery). Což je pochopitelné, jelikož sám realismus, a tedy i socialistický realismus, byl stupněm určitého vývoje, jemuž předcházelo nespočet stylů, které svou ideologií v době svého působení sám zavrhoval.

Četných diskuzí dostavilo se také v rámci jevu vývoje v časové kontinuitě, kdy začali lidé cítit, že když oni sami se vyvíjí kupředu, musí se vyvíjet logicky také umění. Zde je ukázán příklad toho, že nic nejde udržet na jedné rovině věčně, zvlášť co se týká kultury a společnosti. Svým fungováním se společnost učí a vyvíjí. Zasedáním II. Sjezdu československých spisovatelů, kterému předcházelo jisté uvědomění si, že v posledních letech nebylo všechno tak, jak se zdálo – zpochybněním kultu Stalinovi osobnosti – začali se spisovatelé zamýšlet nad tím, co všechno bylo vykonáno správně, jak napravit chyby a jakým směrem se ubírat dále. Pro mnohé nebylo jednoduché vypořádat se s faktem,

---

[153]BAUER, M. *Tíseň tmy aneb Halasovské interpretace po roce 1948*. 1. vyd. 1. Praha: Akropolis, 2005. ISBN: 80-86903-12-5 str. 146

[154] Tamtéž, str. 142

[155]Tamtéž, str. 146

že se v poválečném vývoji dopustili mnohých chyb, což bylo také četně řešeno v periodickém tisku. A už vůbec nebylo lehké nastavit nový směr.
Zde také začaly vznikat nové tendence, experimentování v poezii a umění, poezie všedního dne, přehodnocení názorů na mnohá předválečná díla a jejich zařazení do tisku – to vše značilo jisté nadechnutí.
Jedním ze stěžejních bodů bylo také to, že lidé viděli tyto tendence i u jiných socialistických států, jako u Polska, Maďarska, Jugoslávie i SSSR. Mnoho podnětů přicházelo také z vnějšku, jako například referát polského spisovatele Jana Kotta *Mytologie a pravda*, jenž rozpoutal opětovnou diskuzi o socialistickém realismu.
Zajímavé je, že všechny tyto modernistické tendence se stále hlásily a hlásit chtěly k socialistickému realismu, že nikdo nezpochybňoval komunistickou stranu, a že i když se na jedné straně silně kritizovalo, vždy byla čtenářská a politická obec ujišťována, že je to počínání v dobré vůli socialismu. Tak to tedy bylo zobrazováno v tisku.
A samozřejmě většinová konzervativní část obce ukazuje, že na to ještě nebyla ta správná doba.
Za dalšího klíčového aktéra doby je jistě považován sám o sobě časopis *Květen*, který svým vystupováním zobrazoval vlnu mladé generace, které něco na stávajícím umění nesedělo a chtěla to změnit. Časopis, který stále balancoval na hranici socialistického realismu, jež jej dokázal podporovat, ale zároveň jej dokázal narušovat, a kterému se jeho odvaha, otevřenost a chuť do revize literatury stala osudnou. Celkově program poezie všedního dne značí jistý opak toho, co bylo v 50. letech k vidění. Oslava národa, jednota, určitá nadnesenost a blahoslavení, zveličení, která se opakovala stále do kola, a do toho vstoupil*Květen* s programem všedního dne, který se měl opírat o obyčejné všední věci, kterými si každý prochází, věci, které ačkoli nejsou nikterak ojedinělé, ve své podstatě jsou něčím výjimečné. *Květen* a jeho redakce si stáli ve svém působení za svým a i když byl měsíčník koncem padesátých let zrušen, pro léta šedesátá byl v mnohém inspirací, jistým základem pro věci, které se daly později do pohybu.
I když se dají tyto tendence považovat za opatrné, přesto však v průběhu let rozvíjené, silně ideologická část strany nenechala společnost povolit a hlásila se stále ke svému tradičnímu a oficiálnímu socialismu. Víra mnohých byla natolik silná, že veškeré tyto tendence byly potlačeny, kritizovány a nakonec se situace částečně vrátila zase na pozici svého původního fungování.

Závěr

Cílem mé práce bylo nastínit období 2. pol. 50. let. Období, které navazovalo na nástup socialistického režimu a jeho následné umocnění, které bylo částečně narušené smrtí sovětského vůdce J. V. Stalina a smrtí československého prezidenta Klementa Gottwalda. Lidé vycítili nejistotu a nejednoznačnost doby a využili jí v rámci pokusů o posunutí a obohacení české kultury a kvality života.

Vyslovení názorů, nápadů, myšlenek, protinázorů – to vše dobu posouvalo vpřed, a i když jednotlivé části a otázky řešené v padesátých letech by se jednotlivě daly považovat za „bloudění ve tmě“ při hledání pravdy, právě toto bloudění zformovalo jednotu, určitý celek, na který se mi s odstupem času díváme. A právě hledání pravdy a bloudění je důležitý pro správný vývoj čehokoli.

Na tomto procesu vývoje literatury a poezie můžeme vidět snahu lidí o hledání správné cesty narušené již osekanými představami KSČ a jejího vedení, které se snažilo využít literaturu jako ideologický nástroj. Mnohokrát jsme mohli vidět, jak se někteří lidé nechali strhnout ideovostí, jednoduchosti, která v socialistickém režimu spočívala. Najít společného viníka a odsoudit ho za všechny problémy, viníka, jakým byl označen např. František Halas, vyřeší situaci nejjednodušeji – bez přemýšlení, bez tíživých pocitů. Je těžké si občas přiznat pravou podstatu věcí. Proto je vždy důležité být bdělý a nenechat se vést názory jiných. V 50. letech to bylo o to těžší, že se jednalo o masové šíření a vymanit se z působení masového vlivu už chce najít skutečnou individualitu. Proto obdivuji všechny autory, kterými jsem se mohla ve své práci zabývat, protože měli sílu se odpojit od stáda a svou hlavou a svým srdcem bojovat za svou pravdu. O to lépe, že bojovali se zbraní tak krásnou, jako je literatura.

Summary

After victory of the Communist Party of Czechoslovakia at the parliamentary election of 1948, a radical change took place in the country, and a socialist totalitarian regime was established. For many years Czechoslovakia became an oppressed land, subject to surveillance, controls, censorship and reviews. In the second half of fifties, however, the power of this influence decreased and little by little a trend started to push the boundaries between the forbidden and the possible. This is evidenced by articles in the cultural periodical press, which is examined in this inquiry. Many authors dared to write about themes, which where previously banned; books by lot of forbidden writers were published; and a discussion started about restructuralization of the socialist realism to match with actual tendencies. Although the Communist Party of Czechoslovakia managed to quell these changes at the end of 1959 and return the situation back to its beginnings, people were influenced and thoughts remained and feelings, which mau have sprouted in the form of Prague Spring ten years later.

Použitá literatura

BAUER, M. *Tíseň tmy aneb Halasovské interpretace po roce 1948*. 1. vyd. 1. Praha: Akropolis, 2005. ISBN: 80-86903-12-5

BRABEC, J., *A co básník*. Květen. 1956-1957, (č. 9, 10 a 1)

CATALANO, A., *Rudá záře nad literaturou. Česká literature mez isocialismem a undergroundem (1945 – 1959).* 1. vyd.Brno: Host, 2008. ISBN 978-80-7294-342-5

CIGÁNEK, J. *Na okraj jedné kritické konfese*. Literární noviny 1956 (č. 43) str. 6

ČERVENKA M. Holub a Brukner. Květen 1958 (č. 11) str. 605-609

ČERVENKA, M., ŠOTOLA, J.: *Ještě o literární kritice*. Květen, 1957-58, (č. 11), str. 589-591

DOSTÁL, V. *Na obranu socialistického realismu*. Lidové noviny 1956 (č. 35) str. 6

DRDA, J. *O stavu a úkolech československé literatury*. Lidové noviny. 1956,(č. 17) str. 3-6

HÁJEK, J. *Polemiky, rámusení a programy*. Literární noviny 1958, (č. 11) str. 8

HAVEL, V. *Pochyby o programu*. Květen 1956 (č. 1) str. 29-30

HOLUB, M. *Nášvšední den je pevnina*. Květen 1957, č. 1 str. 1-2

HRABÁK, J. *Několik myšlenek o experimentálním umění*. Host do domu 1958 (č. 5) str. 218-221

HRUBÍN, F. *Z dalších diskusních příspěvků.*Lidové noviny. 1956, (č. 18) str. 10

HOST DO DOMU - REDAKCE. *Uzavíráme diskusi*. Host do domu. 1955, (č.3) str. 117-119

INTERNETOVÁ ENCYKLOPEDIE DĚJIN BRNA. *Bohumír Macák.* [online]. Brno [cit. 2018-06-21]. Dostupné z: https://encyklopedie.brna.cz/home-mmj/?acc=profil_osobnosti&load=30258

JANOUŠEK, P. a kol. *Dějinyčeskéliteratury 1945-1989, sv. 2 (1948-1958)*. Vyd.1. Praha: Academia, 2007. ISBN: 978-80-200-1528-0

JANOUŠEK P. a kol. *Dějiny české literatury 1945-1989, sv. 3 (1958-1969)* Vyd. 1. Praha: Academia, 2003. ISBN: 80-85778-38-6

JARIŠ, M..*O soukromých láskách a obecných povinnostech. Dopis určený V. Nezvalovi nikoli však jen jemu.*Literární noviny. 1955(č. 52) str. 7

JUNGMAN, M. *Básník a doba*. Literární noviny. 1954 (č. 43) str. 3

JUNGMANN, M. *Cesta do vzduchoprázdna*. Literární noviny 1959 (č. 9) str. 8

JUNGMANN, M. *Tvorba rozhodne*. Literární noviny 1959 (č. 7) str. 1 a 8

KNAPÍK, J.,FRANC M. a kol. *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948-1967.(Sv. I. A-O)* Vyd. 1. Praha: Academia, 2011. ISBN: 978-80-200-2019-2

KNAPÍK, J.,FRANC M. a kol. *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948-1967.(Sv. II. P-Ž)* Vyd. 1. Praha: Academia, 2011. ISBN: 978-80-200-2019-2

KOHOUT, P. *O smysl a poslání české poezie*. Literární noviny. 1957 (č. 13) str. 3

KONČELÍK, J, VEČEŘA P. a ORSÁG P. *Dějiny českých médií 20. století*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-698-8

KUNDERA, L. *Ještě k třiceti létům*. Literární noviny. 1956 (č. 22) str. 4

KUNDERA, L. *Známe celé dílo Františka Halase?* Host do domu. 1954 (č. 10) str. 445-447

KVĚTEN – REDAKCE. *Rezoluce celostátní konference Svazu čs. spisovatelů ve dnech 1. a 2. března 1959 v Praze*. Květen, 1959, (č. 3) str. 97-8

KVĚTEN – REDAKCE. *Ze zprávy ústředního výboru Svazu čs. spisovatelů. Květen*, 1959 (č. 3) str. 98-99

LANGER, J. *K sjezdových referátům*. Lidové noviny 1956 (č. 19) str. 3

MACÁK, B. *Improvizace na aktuální téma*. Host do domu 1956 (č. 12) str. 550-552

MACHONIN, S. *Za kritiku ideovou, tvořivou a pomáhající.* Lidové noviny. 1955 č. 5 str. 4

NEZVAL, Vítězslav. *GuillaumeApollinaire.*Literární noviny. 1955(č. 35) str. 5

NEZVAL, V. *O některých problémech současné poesie*. Lidové noviny, 1956, (č. 17) str. 9-11

PRIBÁŇ, M. Z dějin českého myšlení o literatuře 2 (1948-1958). Vyd. 1.Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2002. ISBN: 80-85778-36-X

PRIBÁŇ, M. Z dějin českého myšlení o literatuře (1958-1969). Vyd. 1.Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2003. ISBN: 80-85778-38-6

SEIFERT, J. *Diskusní příspěvek*. Lidové noviny. 1956 (č. 19) str. 9-10

SKÁCEL, J. O verších Pavla Kohouta – v glosách. Host dodomu, 1954 č. 12 str. 551-553

SLOVNÍK ČESKÉ LITERATURY PO ROCE 1945 Praha: Ústav pro českou literature AV ČR. [online]. [cit. 2018-07-8]. Dostupné z:http://www.slovnikceskeliteratury.cz/index.jsp

ŠOTOLA, J.:*Náročni program*. Květen, 1959 (č. 4.) str. 145-147

ŠOTOLA, J. O sporech dědických, kapitola druhá. Lidové noviny 1956, (č. 5) str. 6

ŠOTOLA, J. *Z referátu*. Lidové noviny. 1959 (č. 11) str. 8ŠTERN, J. O kulturní dědictví a dědičných legendách. Lidové noviny 1956 (č. 15) str. 6

ŠTERN, J. *Za ideový ruch na spisovatelské frontě*. Lidové noviny. 1955 č. 6 str. 3

ŠTRÁFELDOVÁ, M., Expo 58 – „Úspěch navzdory“. *Český rozhlas*. [cit. 2018-07-07]. 24 min. In: http://www.rozhlas.cz/archiv/90vyroci/_zprava/expo-58-uspech-navzdory--1397439

ŠTOLL L., *Diskusní příspěvek.* Lidové noviny. 1956 (č. 19) str. 10-11

TAUFER J., *Diskusní příspěvek*. Lidové noviny. 1956 (č. 19) str. 11-12

TREFULKA, J. O nových verších Pavla Kohouta – polemicky. Host do domu, 1954 (č. 11) str. 505-508

UHDE, M. Dobré jméno zůstává. Host 2010 (č. 9) str. 10

VOHRYZEK, J. *Kritiku aktivní či reaktivní?* Květen, 1957 (č. 4) str. 169

ZYKMUND, V. *K současným diskusím o socialistickém realismu a ještě jiných věcech*. Host do domu 1957 (č. 6) str. 261-264

Teze bakalářské práce

Schváleno

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK
Teze BAKALÁŘSKÉ diplomové práce

TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:

Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta:
Márová Kristýna

Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta:
2015

E-mail diplomantky/diplomanta:
KristynaMarova@seznam.cz

Studijní obor/forma studia:
Mediální a komunikační studia/kombinovaná forma

Razítko podatelny:

Univerzita Karlova
Fakulta sociálních věd
Došlo dne: 24-05-2017 -1-
2376 Příloh:
Vyřizuje:

Předpokládaný název práce v češtině:
Proměny poezie a pohledu na ni v letech 1955 až 1959

Předpokládaný název práce v angličtině:
The tranformations of poetry and view of it between years 1955 and 1959

Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: *ZS 2012/2013*):
(diplomovou práci je možné odevzdat nejdříve po dvou semestrech od schválení tezí)
LS 2017/2018

Základní charakteristika tématu a předpokládaný cíl práce (max. 1000 znaků):
Poezie mívala v tisku své stálé a důležité místo, zastávala určitou funkci, která se spolu s dobou měnila. S dobou se měnila nejen funkce poezie, ale také její forma. Kvůli postupné proměně společnosti se přirozeně měnily náhledy na již vzniklá díla, které, jak by se dalo říci, zrcadlily určitou tvář společnosti. Ve své práci bych krátce zmínila historický kontext a události, které se staly před a během vybraného období, abych mohla přesněji analyzovat a případně vyvodit na základě těchto událostí důsledek na obsahovou stránku tisku. Vybrala jsem si časové období let 1955 až 1959, ve kterém bych ráda podrobně zkoumala tři konkrétní kulturní periodika, poezii v nich a také změnu postojů na určité autory a určitá díla. Na základě těchto poznatků udělám určitá vyhodnocení, zachytím přeměnu poezie v tomto časovém úseku a vytvořím jeden z obrazů a možných náhledů na situaci dané doby.

Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):

1. **Úvod** (představení tématu, důvod vybrání práce, výzkumné otázky, hypotéza)
2. **Poválečná historie ČSSR** (stručné seznámení s historickým i literárním dobovým kontextem zkoumaného období)
3. **Zkoumaná média** (stručné seznámení s charakteristikou zkoumaného tisku)
   - 3.1. Literární noviny
   - 3.2. Host do domu
   - 3.3. Květen
4. **Metodologie výzkumu**
5. **Obsahová analýza médií**
6. **Zhodnocení výsledků analýzy**
7. **Závěr**

Vymezení zpracovávaného materiálu (např. konkrétní titul periodika a období jeho analýzy):
Literární noviny (1955-1959)
Host do domu (1955-1959)
Květen (1955-1959)

Postup (technika) při zpracování materiálu:
Pomocí kvalitativní metody budu vybírat články ve výše zmíněných kulturních periodikách, budu analyzovat jejich význam, jejich souvislost s dobou, případně jejich proměnu v čase v kontextu s dalšími články. Budu dohledávat souvislosti v tématu ve směru literárním, poetickém a významné milníky doby. Zaměřím se tedy na komentáře k básním, autorům, literárním dílům i na básně samotné.

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a způsobu jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):

TRAMPOTA, Tomáš. VOJTĚCHOVSKÁ, Martina. *Metody výzkumu médií.* Vyd. 1. Praha: Portál, 2010
Kniha pojednává o správném postupu při vedení výzkumů v oblasti médií, seznamuje čtenáře s různými metodami výzkumu – jak už komerčními, tak i akademickými, které by mi měly v mé práci pomoci s analýzou periodik.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace.* Vyd. 1. Praha: Portál, 2005
Zabývá se konkrétně kvalitativní metodou - sběrem dat, výzkumem i vyhodnocením, což také shledávám velmi užitečné pro svou práci.

BAUER, Michal. *Souvislosti labyrintu – Kodifikace ideologicko-estetické normy v české literatuře 50. let 20. století.* Vyd. 1. Akropolis, 2009
Bauer se ve své knize snaží nastínit literaturu 50. let, která s sebou nesla velké změny a rozebírá některé důležité události této doby, jako např. vydání Štollova referátu Třicet let bojů za českou socialistickou poezii.

PAVELKA, Jiří. *Kultura, média & Literatura.* Vyd. 1Brno: SVN regiony, 2004
Autor hledá vztah mezi těmito třemi pojmy a propojuje je skrze pět různých knižních kapitol. Na různých příkladech ukazuje složitý vztah mezi kulturou, médii a literaturou.

JANOUŠEK, Pavel a kol. *Dějiny české literatury, díl II., III.* – 1945-1989. 1. Vyd. Akademia, 2007,2008
Druhý a třetí díl ze čtyřdílné antologie, která pojednává o historii české literatury od konce 2. sv. války po rok 89 (díl II. se zabývá léty 1948 až 1958, díl III. léty 1958 až 1969). Knihy by mi měly být nápomocny při dohledávání a orientování se v historii a důležitých meznících literatury.

PRIBÁŇ, Michal. Z *dějin českého myšlení o literatuře: antologie k Dějinám české literatury 1945 – 1990, díl II. a III.* UČL AV ČR, Praha, 2001-2005
Druhý a třetí díl ze čtyřdílné antologie, která pojednává hlavně o proměnách myšlení v literatuře a jejich důvodům po roce 1945.

BEDNAŘÍK, Petr; JIRÁK, Jan; KÖPPLOVÁ, Barbara. *Dějiny českých médií.* Grada Publishing, a.s., Praha 2011
Vývoj českých médií řazený chronologicky a umístěn na pozadí českých dějin. Díky tomu kniha umožňuje dobrý náhled na vliv dané situace na podobu médií a tedy i dobrou komparaci.

Diplomové práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

Společenské a politické funkce poezie v mediální komunikaci, FSV UK, Michaela Kněblová 2014, vedoucí práce Prof. PhDr. Jan Jirák, Ph.D.

Propaganda na příkladu budování socialismu v padesátých letech v Československu, FSV UK, Mgr. Jonáš Merta 2012, Vedoucí práce PhDr. Barbara Köpplová, CSc.

Poezie padesátých let v básnických sbírkách představitelů Května, FF MU, Jiří Starý 2014, vedoucí práce Mgr. Miroslav Balaštík, Ph.D.

Datum / Podpis studenta/ky
24. května 2017 .....

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:
Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:
Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:
Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám. **Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.** Bednařík Petr .....
Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga **Datum / Podpis pedagožky/pedagoga**

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT **VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ** A VE **DVOU** VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO V HARMONOGRAMU PŘÍSLUŠNÉHO AKADEMICKÉHO ROKU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNY FSV UK. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI **VYZVEDNOUT** V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A **NECHAT VEVÁZAT** DO OBOU VÝTISKU DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TEZE SCHVALUJE NA IKSŽ VEDOUCÍ PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY.